

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-250 30 00
www.hkr.se

Självständigt arbete, Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i
fritidshem, 15 hp
VT24
Fakulteten för lärarutbildningar

Inflytande under fritidshemmets mellanmål

En studie med fokus på barns perspektiv

**Johannes Tillgren-Ström/Robert Nilsson
Ahlberg**

Författare

Johannes Tillgren-Ström/Robert Nilsson Ahlberg

Titel

Inflytande under fritidshemmets mellanmål: en studie med fokus på barns perspektiv

Engelsk titel

Influence during school-age educare snack-time: a study with focus on the perspective of children

Handledare

Kristina Westlund

Bedömande lärare

Christoffer Dahl

Examinator

Sara Lenninger

Sammanfattning

Syftet med studien har varit att undersöka barns inflytande under mellanmålet i fritidshemmet. Frågor som ställts i studien har fokuserat på hur barn ser på sitt inflytande och vilka faktorer som möjliggör eller begränsar barns inflytande under mellanmålet. Studien har intagit ett barndomssociologiskt perspektiv och genomförts med inspiration av etnografisk ansats. Empirin har samlats i en grupp lågstadielever vid sju tillfällen genom deltagande observation samt fältanteckningar genom samtal med barnen. Empirin har tolkats, kodats och analyserats genom en tematisk analys för att skapa och presenteras genom sex kategorier *Barns syn på inflytande i samspelet med andra barn*, *Barns initiativ till inflytande*, *Barns egna utsagor*, *Lärarens närvaro*, *Lärarens avvägande av barns behov* och *Läraren som informatör av regler*. Kategorierna har delats in i två huvudteman, *Barns perspektiv* samt *Lärarens förhållningssätt*. Studiens resultat lyfter fram aspekter av begränsningar av barns inflytande, där lärarnas regler är välkända för barnen men de förstår sällan varför de ska följas. Det finns utrymme för barn att få inflytande över reglerna men barnen är sällan medvetna om eller införstådda i hur den formen av inflytande kan möjliggöras. Studiens resultat kan bidra till att ge insikt i hur barn upplever sitt inflytande under mellanmålet samt vilka faktorer som möjliggör och begränsar barns inflytande.

Ämnesord

Inflytande, barns perspektiv, lärarens förhållningssätt, fritidshemmet, mellanmålet

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	5
1.1 Barns rätt till inflytande	5
1.2 Syfte	7
1.3 Forskningsfråga.....	7
2. Forskningsöversikt.....	8
2.1 Definitioner av inflytande	8
2.2 Begränsande förutsättningar för inflytande.....	10
2.3 Samspel som inflytande	12
2.4 Sammanfattningsvis	13
3. Teoretiskt perspektiv	14
3.1 Barndomssociologi.....	14
3.2 Aktörskap	15
3.3 Beings och becomings.....	16
4. Etnografisk ansats.....	17
4.1 Metoder	17
4.1.1 Deltagande observationer.....	17
4.1.2 Fältanteckningar.....	18
4.2 Urval.....	18
4.3 Genomförande.....	19
4.4 Tematisk analys.....	20
4.5 Etiska överväganden	21
5. Resultat	22
5.1 Barns perspektiv	22
5.1.1 Barns syn på inflytande i samspelet med andra barn	22
5.1.2 Barns initiativ till inflytande	25
5.1.3 Barns egna utsagor	27
5.2 Lärares förhållningssätt och handlingar	29
5.2.1 Lärares närvaro	29
5.2.2 Lärares avvägande av barns behov	31
5.2.3 Läraren som informatör av regler	34
6. Analys.....	35
6.1 Aktörskap	35

6.2 Beings.....	36
6.3 Becomings.....	37
6.4 Barnperspektiv	38
6.5 Barns perspektiv	39
7. Diskussion	40
7.1 Studiens resultat i relation till tidigare forskning.....	40
7.2 Metoddiskussion	42
7.3 Avslutande kommentar	44
Referenslista.....	45
Bilagor	48
Bilaga 1	48
Bilaga 2	51

1. Inledning och bakgrund

Denna studie grundar sig i vårt intresse för barnens inflytande under mellanmålet i fritidshemmet. Mellanmålet på fritidshemmet är en relevant miljö för att studera barnens möjlighet till inflytande eftersom detta är en återkommande del inom fritidshemmets verksamhet. Mellanmål serveras på samtliga fritidshem varje dag, vid samma tid på dagen och oftast med samma struktur. Det traditionella mellanmålet är inte en valfri aktivitet, utan en fast punkt som är förankrat i ett behov. Ryberg (2019) menar att barn i förskolan måste förhålla sig till måltidens strukturella villkor med regler och rutiner och detta minskar barnens inflytande över måltiden. Ryberg (2019) menar vidare att det är vuxnas kontrollerande av samtalen och barnens underordnade position som minskar barnens inflytande. Vi vill därför med denna studie se om mellanmålet är en plats där barnen ges möjlighet till inflytande. Vi ser att barns inflytande under mellanmålet är ett underbeforskat område och tidigare forskning riktar in sig på vuxnas syn på barns inflytande. Vårt avsedda kunskapsbidrag är att skapa insikt i barns upplevelser av inflytande samt barns möjligheter till inflytande.

1.1 Barns rätt till inflytande

Många barn idag spenderar stor del av sin barndom i förskola, skola och fritidshem. I samtliga tre institutioner påverkar de vuxnas makt barns förutsättningar till inflytande över sin vardag (Arnér, 2006). Enligt artikel 12 “har barnen rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet” (UNICEF Sverige, 2018, sid.18). Statistik från Skolverket (2023) visar att 55,6 procent av barn i åldern 6 till 12 år är inskrivna på fritidshem, motsvarande siffra för barn i åldern 6 till 9 år är hela 82,9 procent. Vidare ska fritidshemmets verksamhet “ta sin utgångspunkt i elevernas behov, intressen och erfarenheter” (Skolverket, 2022, sid.25) samt skapa möjligheter till och stimulera elevers lärande som så att det upplevs som meningsfullt.

Barns upplevelse av hur de blir lyssnade på, blir talade till och vilka rättigheter de har påverkar deras upplevelse av inflytande (Rydén, 2020). Samtidigt står fritidshemmet inom ramen för ett nytt paradigmskifte där det pedagogiska

uppdraget blir allt tydligare, vilket åskådliggörs i Läroplan för grundskolan förskoleklassen och fritidshemmet *LGR 22* (Skolverket, 2022) där fritidshemmets aktiviteter skall knytas till pedagogiska syften och barnen ska fostras till att bli demokratiska medborgare.

Den forskning som finns representerad i studien riktar sig främst mot begreppet inflytande och hur det sker i förhållande till fritidshemmets roll och uppdrag. Forskning med fokus på inflytande tenderar också att främst inrikta sig på vuxnas perspektiv kring inflytande och inte utifrån barns perspektiv. Halldén (2007) menar att barn och barns kulturer måste ses som ett bidrag till den livsvärld vi skapar och det är ytterst relevant att studera detta utifrån barns perspektiv.

Elvstrand (2009) skriver i sin doktorsavhandling att barn ska ges möjlighet till delaktighet och att få göra sina röster hörda. I linje med styrdokumentens demokratiuppdrag menar Elvstrand (2009) att demokrati kan ses både som informell och formell. Beslutsfattande på det informella planet handlar om det vardagliga, medan det formella hör till klassråd och elevråd. Att undersöka inflytande under mellanmålet, något som både kan ske formellt och informellt på fritidshemmet, kan därmed ses som en relevant miljö. Elvstrands (2009) doktorsavhandling har precis som vår studie intagit barns perspektiv där barnen själva pratar om att deras inflytande är begränsat och att det är lärarna som i slutänden bestämmer, trots att detta står i kontrast mot vad lärarna upplever eller har för intentioner. Forskning har även intresserat sig för och inriktat sig mot vad inflytande innebär för barnen (Rydén, 2015; Arenhill Beckman & Tullgren, 2015), med vilket perspektiv lärare ser på barns inflytande (Arnér, 2006) och hur barns inflytande kan stå i paradox mot uppdraget av att skapa demokrater (Holmberg, 2018). Skollagen (SFS 2010:800, 4 kap. 9§) anger att barn och elever ska ges inflytande över sin utbildning samt ta en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Barn och elever ska “alltid ha möjlighet till att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen” (SFS 2010:800, 4 kap. 9§).

I denna studie kan begreppet inflytande, mer specifikt barns inflytande, sammanfattas som att vara en deltagare i demokratiska processer, att få vara med

där beslut tas och genom möjligheten till förhandling få inflytande. Barns fria val sker oftast utifrån upplevelsen av frihet. Mer reellt sker det däremot innanför specifika ramfaktorer utifrån vuxnas förutsättningar och kompetens att möjliggöra för processer som riktas mot ett möjliggörande för inflytande (Arenhill Beckman & Tullgren, 2015; Arnér, 2016; Elvstrand & Söderman Lago, 2019; Emilson, 2007; Holmberg, 2018). När vi i studien talar om barn menar vi eleven i fritidshemmet och när vi talar om lärare innefattar dessa samtliga yrkesroller inom fritidshemmet, såvida vi inte av någon specifik anledning tillskriver en särskild yrkesroll en annan titel.

Nedan kommer studiens syfte och dess frågeställningar att presenteras. Detta följs av en forskningsöversikt av begreppet inflytande samt studiens teoretiska perspektiv. Efter detta presenteras studiens metodologiska ansats, val av metoder för insamling av empiri samt analysverktyg för att granska insamlad empiri. I anslutning till detta kommer en redovisning av studiens resultat samt en analys av resultatet i förhållande till studiens teoretiska perspektiv. Studien avslutas med en diskussion.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka barns inflytande under mellanmålet i fritidshemmet.

1.3 Forskningsfråga

Hur ser barn på sitt eget inflytande under mellanmålet?

Vilka faktorer möjliggör och begränsar barns inflytande under mellanmålet?

2. Forskningsöversikt

I detta kapitel presenteras forskning inom området inflytande utifrån rubrikerna *definitioner av inflytande, begränsande förutsättningar för inflytande* samt *samspel som inflytande*, följt av en sammanfattning.

2.1 Definitioner av inflytande

Nedan presenteras de definitioner av inflytande som identifierats genom tidigare forskning. Dessa presenteras ur forskares och forskares tolkningar av barns definitioner av inflytande.

I en studie av Arenhill Beckman och Tullgren (2015) som vill utforska och utveckla barns förståelse och kunskaper kring begreppet inflytande synliggörs definitioner av inflytande som att *ha del i eller av något* och *möjlighet att påverka* och är något som många gånger handlar om att formulera och träna sin förmåga till demokrati. I en studie av Davey et al., (2010) där äldre barn medverkade i intervjuer om barns inflytande i skola, hemmet och deras lokala områden, presenteras det att barn i de flesta fall upplevde en brist på inflytande i saker som var viktigast för dem i deras utbildning. Resultatet av studien visade att barn i de flesta fall upplevde att de hade inflytande över att välja vilken mat som skulle serveras, vilken utrustning som skulle finnas på skolgården och vilka förebyggande aktioner som skulle tas för att förhindra mobbning. När barnen blev tillfrågade om vilka frågor de skulle vilja ha mer inflytande i svarade barnen att de såg det som relevant att få sitta med vid rekryteringen av nya lärare, vara involverad i bedömningen av lärarens undervisning i klassrummen, få medverka i utformningen av skolregler och skoluniform samt vara delaktiga i de beslut som rör deras skolmiljö.

I sin studie visar Arenhill Beckman och Tullgren (2015), genom deras förstudie, att flera av de deltagande barnen upplevde att de varken förstod eller hade en klar uppfattning om innebörden av begreppet inflytande och hur det påverkade dem. Under genomförd studie framgick det att barn upplever inflytande som att få

tillåtelse att välja, få igenom sina förslag och att få bestämma över sin tid på fritidshemmet. Barnen upplevde också att det var själva möjligheten till att göra faktiska val som framstår som avgörande för att få inflytande även om det var starkt begränsat av vuxna. Kragh-Müller och Isabell (2011) framhåller att barn upplever inflytande när de lär sig demokrati genom delaktighet.

I en studie av Elvstrand och Söderman Lago (2019), som undersöker hur barns delaktighet och inflytande möjliggörs i fritidshemmet, har de identifierat tre särskilda områden som synliggörs i fritidshemmet för att barn ska få inflytande över sin situation. Det första som de belyser är *förhandling* och att detta är något som äger rum konstant som en interaktion mellan barn och lärare men att gränsdragningar och graden av strikthet också kan variera, både mellan individer och fritidshem. Elvstrand och Söderman Lago (2019) menar vidare att om eleven får möjlighet till att kunna påverka sin situation ökar även välbefinnandet hos eleven. Här används begreppet *initiering* som syftar till att barnen ges möjlighet att komma med förslag för förändring, ofta genom att barnen deltar i en formell form av röstande, till exempel ett fritidsråd. Även här blir barns förmåga att förhandla en framstående faktor för inflytande. Vidare tas även begreppet inflytande upp som *att välja*, där det konstateras att ett fritt val ofta befinner sig inom ramen för bestämda faktorer. Emilson (2007) identifierar fyra aspekter som har fundamental betydelse för barns möjlighet till inflytande och benämner dessa som barns “opportunities to make their own choices, to take the initiative, teachers’ attitudes and teachers’ rules” (Emilson, 2007, sid.31). Arenhill Beckman och Tullgren (2015) visar också på att upplevelsen av inflytande ökar när barnen får diskutera och gemensamt ta beslut om aktiviteter och verksamheten i en demokratisk process. Utifrån detta kan vi förstå hur inflytande inte endast handlar om att få sin igenom vilja genom att få bestämma, utan att det snarare är aspekten av att bli lyssnade på, trots att barn inte fått precis som de vill, som är den avgörande faktorn för om barn upplever inflytande eller ej.

2.2 Begränsande förutsättningar för inflytande

Nedan presenteras olika förutsättningar för möjliggörandet av barns inflytande och hur särskilda faktorer begränsar inflytande.

Sheridan (2001) har studerat pedagogisk kvalitet inom förskolan som en faktor i möjliggörandet för barns inflytande. I de förskolor med låg kvalitet och lågt inflytande blev lärarens påverkan synlig genom vilka aspekter de värderade högre än andra. Regler, normer och lydnad var förväntat av barnen och barnens inflytande fick inget spelrum i utformningen av verksamheten. Förskolor med högre kvalitet var däremot präglade av lärare som aktivt skapade och återkopplade till demokratiska strukturer där barns perspektiv sågs som en tillgång. Utöver att skapa forum för demokratiska aktioner mötte läraren barnet genom att lyssna på, stämma in, bekräfta och uppmuntra barnet till att delta. Vidare menar Sheridan (2001) att den som studerar barns inflytande inte kan bortse från att det oftast finns ett avstånd och tydlig skillnad i hur lärare och barn ges och tar möjligheten till att skapa och få inflytande, där barnet är mer begränsat. När det gäller att respektera barn genom att möjliggöra för deras inflytande utifrån deras grundläggande rättigheter har Rodríguez Carrillo (2022) funnit att barn är mer än kapabla till att utläsa ifall en lärare är genuint intresserad eller låtsas. Barn kan, redan i ung ålder, skilja mellan de lärare som aktivt lyssnar och intresserar sig för deras tankar och de lärare som utövar en styrande och auktoritativ roll (Rodríguez Carrillo (2022)).

Komplexiteten med barns upplevelse av inflytande visar sig vidare när barn inte ges träning i att förstå vad begreppet inflytande innebär (Arenhill Beckman & Tullgren, 2015). Arenhill Beckman och Tullgren (2015) studie visar att barn behöver bli hjälpta i att lära sig förstå begreppets innebörd och därmed bli medvetna om, när och på vilka sätt de har möjlighet att utöva inflytande. Genom att lärare skapar både formella och informella forum för att träna på inflytande kan det tydliggöras samt ges återkoppling till barnen, så att förståelsen av inflytande blir en naturlig del av deras förståelse av sin livsvärld.

Enligt Elvstrand och Söderman Lago (2019) finns avsikten att möjliggöra för barns inflytande på fritidshemmet men det är sällan som det förverkligas. I vissa fall där

lärare vill förespråka barns möjlighet till inflytande blir fritidshemmets befintliga regler en begränsning, såsom regler om ett begränsat antal barn i ett rum. Det framkommer även att inflytande blir begränsat i demokratiska möten, där lärarledd demokrati sker genom diskussion och samspel medan barns inflytande ska ske individuellt som “a closed process where the pupils are carefully instructed not to look” (Elvstrand & Söderman Lago, 2019, sid.64). Lärarna i studien motiverar detta val som att barn inte ska påverka eller låta sig påverkas av sina kamraters beslut. Vidare menar Arnér (2006) att barns inflytande kan ur lärares syn ses som en störning i den organisation som fritidshemmet är uppbyggt på och som de vuxna har upprättat genom traditioner och givna agendor för lärarna.

Arenhill Beckman och Tullgren (2015) talar vidare om att inflytande, ur barnens perspektiv, handlar om i vilken utsträckning de får tillåtelse att välja samt att få igenom sina förslag. Däremot kan barnens inflytandet inskränkas när vuxna sätter för snäva ramar eller då det endast finns ett fåtal aktiviteter att välja mellan. “... barnen uppfattar inflytande som möjligheten att få bestämma, när vuxna ger barn handlingsutrymme” (Arenhill Beckman & Tullgren, sid. 67). Elvstrand och Söderman Lago (2019) visar i sin studie att barn som besitter god förmåga att argumentera och resonera också ökar sin möjlighet att få inflytande. Detta belyser samtidigt hur barn som besitter en låg förmåga att argumentera och resonera har sämre möjligheter till att få inflytande.

I sin avhandling som fokuserar på att undersöka hur demokratiska medborgare skapas menar Holmberg (2018) att gällande “valfrihetens och självbestämmandets principer, som subjektiverar barn till självständiga, demokratiska samhällsmedborgare, finns också ett dilemma” (Holmberg, 2018, sid. 63). Barns fria vilja har varit och är inte endast underkastad men på gränsen till förbisedd i förhållande till de politiska fostransambitioner och styrdokument som styr utbildningsväsendet. Detta menar Holmberg (2018) är en ofrånkomlig realitet som särskilt synliggörs i fritidshemmets verksamhet. Vidare menar Holmberg (2018) att det är fritidshemmets uppdrag att undervisa barn till att bli lärande demokratiska medborgare men att låta barn få tillgång till fullt inflytande över sin fritid skulle skapa ytterligare utmaningar eftersom det går emot förmågan att kunna ta hänsyn till samtliga barns rätt till inflytande. Med andra ord, någon form eller mängd av

inflytande, till skillnad från fullt inflytande, skulle vara mer välfungerande i fritidshemmets verksamhet.

Elvstrand (2009) doktorsavhandling som undersöker barns delaktighet och inflytande lyfter fram pedagogernas synpunkter om det demokratiska arbetet i skolan, som omfattar både inflytande i och träning av demokratiska kompetenser. När Elvstrand (2009) pratar om demokratiska kompetenser menar hon verktyg som eleverna behöver för att kunna agera i en demokrati, så som samspel, ansvarstagande, kunskapssökande och en medvetenhet om sina rättigheter och skyldigheter. Barnen ska även kunna ifrågasätta och fundera kring sitt eget lärande. Pedagogerna i Elvstrands (2009) doktorsavhandling berättar att de strävar efter att få eleverna att se konsekvenserna av sitt eget handlande. Läraren, i stället för att direkt neka handlingen, uppmanar barnen till samtal. Genom samtalet ska barnen själva förstå varför handlingen är olämplig och själva få komma fram till en lösning. Trots samtalet har läraren ofta sista ordet och det finns regler och rutiner som styr om handlingen som barnet föreslår är godtagbar eller ej. Vidare menar Elvstrand (2009) att det finns en mängd rutiner och ritualer i den vardagliga samvaron med syfte att träna eleverna till att bli ansvarstagande.

2.3 Samspel som inflytande

Nedan presenteras vikten av ett samspel mellan barn och lärare samt effekter av lärares förhållningssätt för att möjliggöra för barns inflytande.

Barn ber inte om mer självständighet men vill gärna vara med i beslutsfattningsprocessen som pågår runt omkring dem (Elvstrand & Söderman Lago, 2019). På grund av att barnen inte ber om att få vara mer delaktiga i beslut kopplade till deras vistelse i fritidshemmet eller visar något missnöje mot rådande maktstruktur så uppmärksammas inte barns delaktighet eller inflytande i någon större utsträckning hos lärarna. I en artikel som diskuterar barns aktörskap av Bergnehr (2019) anser hon att lärare borde ställa sig själva frågan om vilka barns röster som kommer till tals och vilka barn det är som hörs och blir representerade av läraren. Vidare pratar Bergnehr (2019) om att det inte räcker att bara lyssna på barnen eller olika barns röster utan det behöver även studeras hur barn tar och får

inflytande i olika sociala situationer samt hur det begränsas och möjliggörs. Enligt Akinola och Gabhainn (2014) studie är barns möjlighet till inflytande en viktig faktor i deras hälsa och välbefinnande.

Emilson (2007) menar att lärare bör sträva efter att nå barnens livsvärld och barnens perspektiv genom ett kommunikativt förhållningssätt på lika villkor mellan barnen och lärare. Emilson (2007) uppmärksammar här att det finns särskilda situationer och miljöer inom skolan där påträngande och överhängande normer både påverkar hur barn och vuxna agerar, vilket kan ses som en effekt av de förväntningar som ställs utifrån bland annat tidigare rutiner och regler. Emilson (2007) talar här om samlingar i förskolan men detta kan även relateras till mellanmålet i fritidshemmet, som en starkt inramad aktivitet, där det oftast bestäms av lärare vad som ska genomföras och på vilket sätt det bör ske. Rodríguez Carrillo (2022) har i sin studie funnit att under organiserade former, som samlingar, är lärarens förhållningssätt och agerande av vikt för möjliggörandet för barns inflytande. Barnen i studien upplever, under denna inramade aktivitet, att möjligheten att få prata öppet om sig själv, utan att bli dömda eller avbrutna, med stöd av att läraren upprätthåller samlingens struktur, gör en skillnad i deras välmående eftersom de inte ges lika möjligheter i sin hemmiljö.

I en studie genomförd av New (1999), som fokuserar på beslutsfattning kring barn utifrån olika kulturella förutsättningar, uttrycks det att vuxna har en roll att spela i utformandet av de kulturer som de skapar och lever i och därmed de kulturer som barn är i och blir en del av. Studien visar positiva resultat för barns inflytande då de vuxna som deltagit i studien har visats ta ett ansvar för nuet och framtiden, “not just seriously but also personally” (New, 1999, sid.11). New (1999) förstärker vikten av barns ökade förståelse av att vad de gör, tänker och känner, är viktigt för de vuxna som står dem nära och bryr sig om dem.

2.4 Sammanfattningsvis

Flera forskare (Arenhill Beckman & Tullgren, 2015; Bergnehr 2019; Elvstrand & Söderman Lago, 2019; Emilson, 2007; Holmberg, 2018; Sheridan, 2001) är överens om att barns möjlighet till inflytande till stor del beror på vuxnas förmåga, förståelse

eller vilja att möjliggöra för det. Däremot är dessa faktorer inte avsiktligt menat för att minska barns inflytande. Det framkommer genom forskningsöversikten att det kan till viss del handla om en rädsla för att verksamhetens rutiner blir instabil när barns inflytande tar större plats (Arnér, 2006), verksamhetens utformning inte aktivt skapar forum för demokratiska val (Elvstrand & Söderman Lago, 2019; Emilson, 2007; Sheridan, 2001) eller att lärare förutsätter att barn har en förståelse för vad inflytande är och tolkar därmed barns överksamhet och passivitet som att barn är nöjda med verksamhetens befintliga utformning (Arenhill Beckman & Tullgren, 2015).

Barns upplevelser och tankar kring vad inflytande är har fångats av Arenhill Beckman och Tullgren (2015). De skriver fram, ur barns perspektiv, att det handlar om i vilken utsträckning de får tillåtelse att välja, om de får igenom sina förslag, deras möjlighet att bestämma över sin tid i fritidshemmet, deras möjlighet till att vara delaktiga i diskussioner och deras möjlighet att få ta del av demokratiska processer i verksamheten.

Studiens avsedda kunskapsbidrag till tidigare forskning är att synliggöra inflytande under mellanmålet ur barns perspektiv och barnperspektiv.

3. Teoretiskt perspektiv

I detta kapitel presenteras studiens teoretiska perspektiv, barndomssociologiskt perspektiv. Nedan följer förklaring av studiens centrala begrepp *barnperspektiv* och *barns perspektiv*, följt av begreppet *aktörskap* som avslutas med en fördjupning av begreppen *beings* och *becomings* samt dess vikt och relevans för studien.

3.1 Barndomssociologi

Studien utgår ifrån ett barndomssociologiskt perspektiv. Enligt Halldén (2005) är det barndomssociologiska perspektivets ambition att bedriva forskning som ger makten till barnen genom att inte bara forska om barn, utan med barn och i den värld som barnen lever i. Barn finns i alla samhällen men samhällena kan se olika ut beroende på bestämda regler och sociala eller kulturella överenskommelser.

Barndomen ska inte enbart betraktas som ett biologiskt fenomen utan behövs ses som en social struktur i samhället, alternativt antingen som en egen klass eller som åldersgrupp. Barnen blir då medlemmar i sin grupp av barndomen (Halldén, 2005; Corsaro, 2005; James & Prout, 2003). Enligt James & Prout (2003) är denna grupp med interna sociala relationer och kulturer intressanta att studera på sina egna villkor, oberoende av perspektiv och åsikter från den vuxna världen.

Inom det barndomssociologiska perspektivet finner vi barnperspektivet. Detta perspektiv handlar om hur vuxna ser på barns situation, till skillnad från barns perspektiv där det handlar om att inta barnets egen synvinkel på världen. Enligt Sommer, Pramling Samuelsson & Hundeide (2011) använder den vuxne sin "empatiska identifikation" för att nå ett barnperspektiv genom att anpassa sig till vad den vuxne förmodar att ett barn upplever i en särskild situation. För att kunna inta ett barnperspektiv måste vuxna samtala med barnen och lyssna på vad barnen verkligen har att säga. Ett barnperspektiv möjliggörs genom att vuxna föreställer sig barns upplevelser, ofta i relation till egna upplevelser av att vara ett barn. För en vuxen person är det naturligt att inta ett vuxenperspektiv vid samtal med barn och då hamnar vuxna utanför barnperspektivet eller barns perspektiv (Arnér & Tellgren, 2006).

3.2 Aktörskap

Det barndomssociologiska perspektivet påvisar att barn ska uppfattas och tolkas som aktiva aktörer i sina liv och att barndomen är relevant för vad som sker i nuet. Barndomen ska inte ses som en process att endast ta sig igenom för att nå vuxenlivet, utan som en bestående plattform där barns tankar och åsikter ska ha en inverkan på samhället (Halldén, 2007). Enligt Corsaro (2005) är barn kreativa och socialt aktiva i sitt aktörskap, som producerar sin egen unika barnkultur. De bidrar även samtidigt genom sin påverkan till den vuxna världen och den sociala strukturen. Genom att anamma ett aktörsperspektiv där både vuxna och barn ses som medskapare och medaktör, minskar möjligheten för att barnet positioneras som maktlös och passiv (Bergnehr, 2019).

Barndomen är en temporär period i livet för det enskilda barnet men i relation till samhället är barndomen en permanent struktur eller kategori som aldrig försvinner,

utan det är endast dess medlemmar som byts ut. Barndomens historiska kännetecken och egenskaper kan skilja sig åt och är därmed olika för dess unika medlemmar. Att se barndomen som en social struktur kan vara svårt eftersom barndomen historiskt endast setts som den del av livet där individen förbereder sig för att ta sin plats i samhället. Corsaro (2005) menar att barn redan är en del av samhället i den sekunden som de föds eftersom barnen påverkar och blir påverkade av den tid och sociala struktur de lever i. Det som kan stoppa barnens egna inflytande över sin sociala kultur är de vuxnas syn på barnen. Vuxna tenderar enligt Corsaro (2015) att se barnen utifrån ett framtidsperspektiv och barnen ses och uppskattas sällan för vad de redan är. Vuxnas syn på barn och barndomen kan till och med ses med förskräckelse av föräldrar och andra vuxna där barnens beteende och viljor blir till sociala problem och hinder som måste rättas till och justeras för att barnen ska passa bättre in i vuxenvärlden. Detta leder till att barnen placeras ännu längre ut från den gällande sociala strukturen (Corsaro, 2015). Corsaro (2015) använder två modeller för att förklara olika sätt att se på barnet. Den konstruktivistiska modellen ser barnet som en ivrig mottagare av och aktör i dess sociala värld och dess plats i den. Dessa kollektiva aspekter kan konkret leda till både social och psykologisk utveckling hos barnet (Corsaro, 2005). Vidare talar Corsaro (2005) om den deterministiska modellen, där barnet spelar en passiv roll och vuxna ser barnet som ett oskrivet blad med potential till att bidra till samhället, dock som ett otämjt odjur som måste bli kontrollerat genom strikt uppfostran (Corsaro, 2005). Den deterministiska modellen påminner om det barndomssociologiska perspektivet becoming.

3.3 Beings och becomings

Enligt Halldén (2007) lanserades begreppet becoming av forskare på barndomen i slutet av 1980-talet då de ville angripa utvecklingspsykologins tolkningsram och perspektiv för hur människor såg på barn. Becomings innebar att barnet var ofärdigt och passivt, på en transportsträcka in i vuxenvärlden. Vidare menar Qvortrup (2019) att i stället för att se barnen som becomings, mer specifikt human becomings, kan bilden av barnet istället presenteras som en being, att barnet och barn ses som en social grupp med en förmåga till socialt aktörskap. Med detta begrepp blir synen

på barn och barnets vardag avgörande för dess välbefinnande här och nu, följt av att barn förtjänar samma respekt som vuxna. Detta står i linje med mer modernt tänkande kring barndomen (Qvortrup, 2019) och högst relevant för denna studies förhållningssätt.

4. Etnografisk ansats

Studien har genomförts med inspiration av en etnografisk ansats. James & Prout (2003) belyser att en etnografisk ansats är särskilt användbar när det gäller studier kring barn och barndom. Genom att forskaren ges tillgång, tar del av och till viss del blir en del av fältet, tillåts och möjliggörs det för barn ett direkt deltagande i produktionen av det empiriska underlaget. Genom att intressera sig för de egenskaper som är implicita, ej synliga eller registrerade, till exempel erfarenheter och attityder, kommer forskaren så nära den sanning som är möjligt (Aspers, 2007). En etnografisk studie benämns som fältstudier (Kullberg, 2014). Genom att ha varit delaktiga i och observerat barnens samtal under mellanmålet samt fört anteckningar kring samtal och observationer har ett empiriskt material skapats. Forskare inom etnografin skulle hävda att en etnografisk ansats kräver lång tid på fältet för att skapa ett empiriskt underlag som gör rättvisa av den verklighet som upplevs. Med anledning av den kortare tidsperioden i fältet och respekt för detta är denna studie inspirerad av en etnografisk ansats.

4.1 Metoder

I detta kapitel presenteras studiens metoder och dess användning för insamling av empiri följt av studiens urval, studiens genomförande på fältet, hur empirin har analyserats samt studiens etiska överväganden.

4.1.1 Deltagande observationer

Deltagande observationer har bidragit till att skapa förståelse för och insikter i barns livsvärld. Kullberg (2014) framhäver att en deltagande observatör behöver ha förmågan till skiftande uppmärksamhet. Detta innebär att kunna agera som en insider som tar deltagarnas perspektiv samt att se gruppen ur ett outsider perspektiv, där gruppen och gruppens deltagare ses utifrån. Aspers (2007) menar att det är

genom deltagande observationer som forskaren kan observera och synliggöra egenskaper som inte enbart är synliga.

4.1.2 Fältanteckningar

Studiens fältanteckningar har fungerat för att fånga upp erfarenheter, intryck och händelser. Förhållningssättet och utformningen av studiens fältanteckningar har inspirerats av Aspers (2007) som menar att fältanteckningar ska “ge en beskrivning av vad som sker i fältet, vem som säger vad, i vilka situationer det sker, hur miljöerna ser ut och de olika intryck som forskaren får i fältet” (Aspers, 2007, sid. 116). Fältanteckningar tar även inspiration av Geertz (1973) *thick descriptions* som har för avsikt att “förklara hur fenomenets karaktär är nära kopplad till andra aspekter av dess sociala kontext” (Denscombe, 2018, sid.125). Förhållningssätt och strategier kring studiens fältanteckningar har tagit utgångspunkt i Aspers (2007) fyra stadier av fältanteckningar från ytlighet till djup. Det första stadiet är *mentala anteckningar*, det andra *nyckelord* eller *citrat*, det tredje är *utvecklade anteckningar* och det fjärde en *utskrift* som integreras som en del av forskningsprocessen och i studiens resultat.

4.2 Urval

Studien har genomförts på ett fritidshem i södra Sverige. Missivbrev med information och tillhörande samtyckesblankett (Bilaga 1) skickades ut till rektorer på 18 skolor. Responsen var fyra rektorer som svarade, varav en besvarade med ett “ja” till att utföra studien. Undersökningsgruppen består av barn i årskurs F-2. Barnen som deltagit i studien är inskrivna på fritidshemmet och har deltagit under fritidshemmets mellanmål. Information till barn och vårdnadshavare med tillhörande samtyckesblankett (Bilaga 2) skickades ut till 34 stycken barn där 13 stycken samtycken godkändes.

Studiens empiriska material har samlats in från samma fritidshem under sju tillfällen över en period på sju dagar, vilket motsvarar ungefär fyra timmar i fältet. Fritidshemmet och dess aktörer som medverkat i studien har valts ut baserat på godkännande av rektor och personal. De barn som medverkat för att vara en del av vår empiri är baserat på godkända samtyckesblanketter.

4.3 Genomförande

När vi genomförde våra första fyra fältdagar var det sportlov, vilket påverkade fritidshemmets mellanmål genom förändringar i strukturer och rutiner. Även barnens förväntningar, placeringar och lärarens förhållningssätt togs i beräkning. De sista tre dagarna serverades mellanmålet som vanligt.

Inför varje fältdag har vi samlats för att reflektera över och diskutera tidigare observationer, redovisa och sammanställa fältanteckningar samt reflektera inför kommande observation. Därefter möttes barnen upp på deras avdelning och följdes tillsammans till matsalen. I samförstånd med läraren på fritidshemmet, genom en tidigare diskussion, blev de barn som lämnat samtycke placerade tillsammans. Detta underlättade för studiens genomförande eftersom all empiri var godkänd att använda.

Vid de deltagande observationerna valde vi att dela upp oss i två olika grupper barn. Gruppernas konstellationer skiftade varje tillfälle med hänsyn till att få möta olika barn, i olika åldrar, i olika sammanhang samt utifrån vilka barn som var närvarande på fritidshemmet den dagen. Under de deltagande observationerna skedde samtal med barnen och vid rätt tillfälle fördes anteckningar. Anteckningar skrevs diskret med anledning av att inte påverka barnen till att uppleva situationen som en formell intervju.

Med inspiration av Corsaro (2005) agerade vi reaktivt i samtalen med barnen eftersom vi lät deras nyfikenhet och initiativ vara styrande i mötet och vi reagerade på deras bemötande. Genom att vi visade vårt intresse för barnens tankar utan att själva ha en åsikt eller försöka styra deras tankar skapades en relation där de vågade öppna sig och samtala. Våra frågeställningar var högst situationsbaserat eftersom vi lät barnen vara ledande i samtalet.

I direkt anslutning till mellanmålets avslut reflekterade vi över egna och varandras anteckningar och sammanställde sedan fältanteckningar och tankar på varsitt håll.

4.4 Tematisk analys

Studiens empiri har analyserats genom en tematisk analys (Alvinus et al., 2023; Braun & Clarke, 2006). En tematisk analys definieras som att studiens empiri går igenom en process av att identifiera mönster. Detta görs genom att koda, tolka och analysera empirin som har samlats in. Dessa mönster, genom en återkommande process av omkodning, skapar teman. Braun & Clarke (2006) menar att samma empiri kan tillföra djup i olika mönster och teman genom att olika koder appliceras till den. Bryman (2018) tillför även vikten av att de slutliga teman som framkommer ur empirin är relevanta för studiens syfte och frågeställning. Genom att förhålla oss abduktivt har vi bemött vår empiri både genom ett sökande och upptäckande (Alvinus et al., 2023). Detta förhållningssätt har även varit ett instrument i förståelsen som krävs för att kunna genomföra fältstudierna. I linje med studiens avsikt menar Corsaro (2005) att detta förhållnings- och tankesätt är avgörande för att kunna genomföra “forskning *med* snarare än *på* barn” (Corsaro, 2005, sid.53).

Studiens empiri har skrivits fram i fältanteckningar genom deltagande observation. Fältanteckningarna har skett i linje med Aspens (2007) fyra stadier, *mentala anteckningar*, *nyckelord* eller *citater*, *utvecklade anteckningar* och *utskrift*, som även presenteras tidigare i kapitlet. Även analytiska noteringar har skett i marginalen på fältanteckningarna under och i direkt anslutning till de deltagande observationerna. Efter varje avslutad deltagande observation har fältanteckningarna transkriberats och daterats. Dessa har sedan kodats, både genom färgkodning samt kommentarer i fritext. De första koderna sammanställdes och skrevs ner på notisblad för att ge en tydlig överblick. Efter att ha analyserat innehållet i varje kod, betraktat de olika mönster som uppkom samt omvandlat vissa koder till andra begrepp, framkom kategorier med tillhörande koder. I detta analysarbete förhöll vi oss, som tidigare beskrivits, mot studiens syfte och frågeställning (Bryman, 2018). Med fortsatt fördjupning i Alvinus et al. (2023) hierarkiska träd, genomfördes viss omkodning som skapade nya kategorier, som i sin tur skapade en uppsättning av teman. I nästa skede togs ett steg tillbaka och vi splittrade de teman vi hade skapat så att alla fältanteckningar blev synliggjorda igen. Det genomfördes en djupdykning i studiens empiri där varje fältanteckning blev analyserad och återigen placerad i en

kategori som återigen skapade ett tema. Dessa fältanteckningar sorterades sedan i skrivprogram där det avslutande resultatet bearbetades och formulerades.

I analysen av studiens resultat har vi intagit ett barndomssociologiskt perspektiv. De centrala begreppen inom det barndomssociologiska perspektivet, aktörskap, beings, becomings, barnperspektiv och barns perspektiv belyser framträdande aspekter och insikter med utgångspunkt i de teman som utgör studiens resultat.

4.5 Etiska överväganden

Ett etiskt övervägande att förhålla sig till i insamlingen av empiri är det faktum att aktörers deltagande inte endast behöver vara frivilligt utan även behöver styrkas med ett skriftligt samtycke om deltagande. Studien säkerställer att ingens identitet lyfts fram i ljuset samt att samtycke från rektor har godkänts. Dessa faktorer är avgörande för genomförandet av en etnografisk studie (Denscombe, 2018). I mötet med barnet ur barns perspektiv intar vi i vår studie en öppen roll i skolans icke-offentliga miljö (Bryman, 2011). Som studenter ute på forskningsfältet måste vi också ta i beaktning hur vi ställer oss till situationer under vår observation som kräver vårt ingripande. Bryman (2018) menar att vid vissa tillfällen är det oundvikligt för observatören att inte ingripa och då blir observationen minimal.

Ett missivbrev med tillhörande samtyckesblankett skickades ut till skolans rektor, lärare och vårdnadshavare. Detta brev innehöll den information som krävdes för att uppfylla reglerna i Vetenskapsrådets forskningsetiska principer i studier i humaniora och samhällsvetenskap (Vetenskapsrådet, 2017)

Informerat samtycke har inhämtats från lärare, barn samt barnens vårdnadshavare med hjälp av missivbrevet innan fältstudierna påbörjades. I enlighet med forskningsetiska principer har deltagarna informerats om att det är frivilligt att delta i studien. De barn, vars samtycke inte lämnats, kommer inte att beaktas i studien. Deltagande barn i studien är kodade för att förhindra identifiering. Datainsamlingen har endast genomförts av oss som utför studien. Dokumentation från observationstillfället har hanterats och förvarats så att ingen oberoende kan få tillgång till informationen. I analysen av resultatet har vi använt relevanta referenser från tidigare forskning. Dessa har beaktats rättvist och det framgår tydligt vad som

är våra slutsatser och vad som är andras. Vi ålägger oss att förhålla oss sanningsenliga och att vi värnar om de inblandades välbefinnande.

5. Resultat

Studiens resultat presenteras i två delar. Den första delen presenterar studiens resultat så som det framkommit genom vår tematiska analys. Den andra delen presenteras i nästkommande kapitel, se 6. Analys, där studiens resultat analyseras genom ett barndomssociologiskt perspektiv.

Detta kapitel presenterar de resultat som har framkommit genom den tematiska analysen av studiens empiri. Varje tema presenterar de tillhörande kategorierna. De teman som presenteras är *Barns perspektiv* samt *Lärarens förhållningssätt och handlingar*.

5.1 Barns perspektiv

Detta tema belyser barns syn på inflytande, där dels barns egna initiativ till inflytande lyfts fram samt barns inflytande i samspelet med andra. Temat presenteras genom kategorierna *Barns syn på inflytande i samspelet med andra barn*, *Barns initiativ till inflytande* och *Barns egna utsagor*.

5.1.1 Barns syn på inflytande i samspelet med andra barn

Mellanmålet är en plats för barnen att få inflytande över de samtal som förs vid borden. Denna del redovisar hur barnen har inflytande över sina egna samtal. Barnen upprätthåller själva samtalen, väntar på sin tur och rättar varandra om så behövs. Däremot kan barnens samtal vara flyktiga och är ofta utsatta av yttre påverkan. I utdraget nedan tar barnen initiativ vilket leder till ett samtal.

Albert och Hugo börjar prata om hur gamla de är, Albert säger att han snart fyller sju år och att då har man levt länge. Sara svarar med att en människa kan leva i 300 år. Då fnyser Nils som går årskursen över de andra barnen vid bordet och säger att människor kan högst leva i 100 år. Signe svarar att Jesus lever ju fortfarande men inte på jorden, Jag (Robert) frågar Sara om inte Jesus borde vara minst 2000 år med tanke på att det är 2024 år sedan Jesu födelse. Sara tittar på mig och säger men 2000 år mindre än 300. Sen avbryts samtalet av att Emil kommer och vill sitta vid vårt bord. Emil vill visa en dans som hans kompis har

visat honom. Emil dansar loss innan han sätter sig ner för att äta sitt mellanmål. Emil dans resulterar i att samtalet rinner ut i sanden.

I dessa fältanteckningar framgår hur barnen talar om ålder på ett demokratiskt sätt där alla får komma till tals och argumentera för sin sak. Ett annat barn skapar sig inflytande i samtalet kring bordet genom att dansa vilket resulterar i att samtalet skiftar karaktär.

Barnen har sen tidigare fått reda på att det ska komma två personer och observera mellanmålet. Detta leder till att samtalen ofta handlar om namn och barnen utmanar vår kännedom kring deras namn.

Efter att jag (Johannes) satt mig ner vid bordet frågade jag barnen vad de heter. Jag vänder mig till höger och fortsätter i moturs riktning runt bordet med min blick och kropp medan barnen introducerar sig själva följt av att jag introducerar mig. En kort stund därefter tittar Albert upp med smått höjda ögonbryn och ett halvt leende mot Emil och säger:

Albert: Jag trodde du hette Mille.

Emil: Jag heter Emil men man kan kalla mig för Mille.

Albert ler mot Emil och fnissar.

Emil: Man får kalla mig för Mille.

Emil tittar mot mig och fortsätter. Under tiden han berättar skiftar han blicken mellan mig och de andra runt bordet.

Emil: Fast det är bara när du (Albert) pratar med andra och det finns andra Emil där. För då, om du säger Mille, så vet jag att det är mig du pratar med. Det har jag sagt att du får.

Jag hoppar in i samtalet och ställer en öppen fråga till alla vid bordet.

Jag: Hur många Emil finns det då?

Emil börjar räkna upp och namnge de barn som har samma förnamn och deras första bokstav i efternamnet men lyckas inte komma ihåg alla. De andra barnen vid bordet börjar också att hjälpa till med att namnge. Alva söker och får ögonkontakt med mig och förklarar sen att det finns en Emil som går i hennes klass. Adam instämmer eftersom han också går i samma klass.

Emil tar ton igen och säger, så att alla vid bordet hör, att det är så det är och att det var alla Emil på skolan. Anna, som efter att hon pratade med mig fortsätter äta och följer observant samtalet, tittar mot Emil.

Anna: Jag hjälpte dig att komma på namnen.

Emil fortsätter att prata om sina intressen.

I fältanteckningarna syns hur barnens nyfikenhet på nya bekantskaper leder till samtal. Samtalets nyfikenhet på den nya personen övergår snabbt till att handla om ett enskilt barns smeknamn och namn. Till en början är Emil öppen med att alla får kalla honom vid smeknamnet men begränsar det till att endast en person använder smeknamnet. Jag ändrar riktning på samtalet till att istället handla om Emils förnamn och hur många Emil det finns på skolan för att öppna upp för samtal mellan barnen. Barnens resonemang om namnet Emil är till en början öppen diskussion där barnen hjälps åt att prata om ämnet. Anna, som tidigare varit tystlåten i samtalet, uttrycker att hon hjälpte till att komma på namnen och var därmed bidragande i samtalet. Samtalet övergår till att fokusera på Emils intressen.

Barnen fortsätter sitt samtal men det skiftar till att ha mer fokus på ett barns inflytande över de andras deltagande på bekostnad av andra barns möjlighet att få samtala under mellanmålet. På mellanmålet ska barnen även sitta på sina platser och be om lov ifall de ska lämna platserna. Dessa regler vet barnen om men barns nyfikenhet och lekfullhet utmanar.

Emil och Albert samtalar med varandra.

Emil: Kommer du ihåg när vi lekte drake och du stod med rumpan framför mitt ansikte?

Albert säger att han minns och skrattade lite.

Emil: Ska vi leka det nu?

Albert säger att han inte vill just nu och uttrycker sig lite tveksamt. Emil går från sin stol och ställer sig vid bordets kortsida. Han gestikulerar sedan hur han leker drake och andas eld framför sig. Albert fnissar. Emil fortsätter runt bordet och ställer sig bakom Alberts stol, går ner på alla fyra, riktar sin mun mot Alberts rumpa och blåser. Albert reagerar och låtsas som att han har fått eld på sin rumpa och hoppar av och på sin stol. Emil

går tillbaka till sin plats med ett leende och skrattar. Emil och Albert fortsätter därefter att leka en lek där de fajtas med olika krafter, vatten mot eld, is mot lava, kraftstrålar mot sköldar. Jag följer leken med intresse. Anna sitter tyst och tittar skiftande mellan leken och ut i resten av matsalen. Adam sitter och tittar mot de andra borden, lyssnar på andras samtal och visar inget intresse av det som sker precis bredvid honom.

I fältanteckningarna syns att Emil föreslår att han och Albert ska leka en lek som de tidigare har lekt. Tveksamheten är påtaglig hos Albert men Emil kör igång med leken ändå och förpassar Albert till en statistroll i leken. Emil får till slut med sig Albert i leken och leken fortgår. Adam och Anna, som också sitter vid bordet, är varken inbjudna eller delaktiga i leken. Mitt intresse för leken kan ses som en bekräftelse på att aktiviteten är godkänd.

5.1.2 Barns initiativ till inflytande

Barnens egna inflytande under mellanmålet är sammankopplat med barns inflytande under samtalet men i denna kategori har vi samlat handlingar som bidrar till att barn skapar sig inflytande.

Fritidshemmet hade en temadag på mellanmålet där temat var korvkiosk. På grund av väderförhållande så kunde inte lärarna servera korven på det tilltänkta sättet, där barnen skulle samlas utanför fönstret till klassrummet och läraren skulle servera korven genom fönstret. Till detta mellanmål fanns också tre barn från avdelningen som var matvärdar.

Läraren ber om ordet och förklarar för barnen att idag är det korvkiosktema på mellanmålet. Sen förklarar läraren regler kring hur korven kommer att serveras. Läraren kommer att ropa upp namn på de som får komma fram och ta. Det är ett barn åt gången som gäller. Då bryter ett av barnen som agerar som måltidsvärd in och säger att det är gästerna som ska ta först och syftar på alla de barn som inte är måltidsvärdar. Detta tycker läraren är ett bra tillägg till de redan befintliga reglerna.

I denna observation ger läraren barnen tydliga direktiv om vad som gäller under mellanmålet. Ett barn bryter lärarens monolog för att lägga fram förslaget om att barnen som är gäster borde få lov att gå fram först, med hänvisning till att gästerna alltid tar först. Läraren ifrågasätter inte förslaget och bekräftar barnets förslag.

Barnets handling ger barnet inflytande över mellanmålet genom att ifrågasätta den lärartänkta strukturen över mellanmålet.

Barns inflytande kan även handla om att rådfråga en kompis eller en lärare och på så sätt skapa sig handlingsutrymme i förhållande till tidigare erfarenheter eller stärka sin uppfattning kring en fråga.

Jag (Robert) frågar hur många mackor man får lov att ta? Adam säger att man får lov att ta en macka, sen får man fråga lärarna. Alex flikar in med att man får äta så många knäckebröd man vill. Adam reser sig upp för att gå och hämta en macka till när Hugo säger att han inte orkar mer på sin macka. Jag frågar Hugo om man måste äta upp den maten som man har tagit och då hinner Adam tillbaka för att säga att man slänger inget som man har tagit. Då reser sig Hugo för att gå bort till läraren och fråga om han behöver äta upp mackan. Läraren svarar att man äter tills man känner att magen inte klarar mer, sen får man slänga det som blir över.

Barnens samtal handlar till en början om hur många mackor man får lov att ta och att det inte finns några begränsningar om barnen väljer knäckemacka som alternativ. Barnen har inte en riktigt klar bild över om man får lov att kasta maten eller inte och Adam hänvisar till hans upplevelse om att slänga mat. Adams utsaga kan komma från att han tidigare har blivit tillrättavisad av antingen lärare eller hemifrån. Hugo tar hjälp av läraren för att få en klarare bild av om man får slänga maten.

Barn skapar sig även inflytande genom att själva ta plats och vara nyfikna. Barnen ville ha frågor som rörde deras tid på mellanmålet och för Sara var det viktigt att få svara på dessa frågor.

Sara kommer då tillbaka från att ha varit på toaletten och undrar vad vi har pratat om och vill gärna svara på några frågor. Jag (Robert) ställer frågan om det finns några regler på mellanmålet. Sara svarar att barnen måste fråga om lov ifall barnen ska lämna sin plats för att till exempel gå på toaletten. Hugo flikar in med att säga att man inte får tramsa heller och Sara håller med och tillägger att barnen inte får sjunga.

Dessa fältanteckning visar hur Sara vill få inflytande och vara delaktig i samtalet. Saras svar på frågan kan tyda på att hon nyligen varit på toaletten och då behövt fråga om lov. Genom att Sara själv tar initiativet blir hon en del av barnens samtal.

5.1.3 Barns egna utsagor

Denna kategori innehåller barns egna tankar och utsagor om regler och strukturer som finns under mellanmålet. Följande utdrag handlar om barns placering i matsalen.

Jag (Johannes) frågar barnen runt bordet om de själva får välja platserna i matsalen. Albert och Hugo säger att det är lärarna som bestämmer var de ska sitta. Albert tillägger att läraren byter platserna en gång i månaden.

Från denna fältanteckning framkommer det att enligt barnen är det lärarna som väljer deras platser och att det sker ett byte en gång i månaden. Barnen är därmed inte delaktiga i eller har inflytande över var och med vem de ska sitta under mellanmålet.

Vidare följer en fältanteckning som fångar barns tankar kring regler och vad som skulle hända ifall barnen fick bestämma.

Jag (Robert) frågar barnen om det finns några regler på mellanmålet. Albert och Hugo svarar att barnen ska viskprata när de är på mellanmålet. Jag undrar vem det är som har bestämt att de ska viskprata. Då säger Albert att det är målen som bestämmer det och pekar på en tavla som hänger på väggen. På tavlan står vilket mål som gäller denna månad. Hugo förtydligar att det är lärarna som bestämmer vilka mål som ska stå på tavlan. Jag ställer frågan om vad som skulle hända om barnen fick bestämma reglerna. Då svarar Albert att då skulle lärarna behöva ha hörselkåpor och syftar på att då skulle det pratas och tramsas mycket. Hugo och Albert skrattar högt.

Av denna fältanteckning framgår att det finns vissa särskilda regler som förväntas följas och dessa är skapade av lärarna. Dessa regler presenterar lärarna som mål som visas tydligt i matsalen. Albert och Hugo uttrycker att barnen ska viskprata och att detta är ett mål som finns på tavlan i matsalen. Hugo menar att även om det är tavlan som visar vilket mål som gäller så är det lärarna som har bestämt målen. När Albert och Hugo uttrycker sina tankar om ifall barnen får bestämma, kan vi förstå hur barnen skulle göra motstånd mot de regler som lärarna har bestämt att de ska klara av. På detta sätt kan vi förstå hur barnen uttrycker vilken form av inflytande de tänker att de skulle kunna ha, ifall de fick bestämma.

I ett samtal med de äldre barnen på fritidshemmet ställdes fler frågor kring vilka regler som ska följas och varför det är så.

Jag (Johannes) fångar upp barnen vid mitt bord inför att mellanmålet håller på att avslutas. Några av barnen har inte ätit upp sitt mellanmål ännu men man ser tydligt hur deras kroppar börjar röra på sig och de pratar om vad de tänkte göra efter mellanmålet.

Jag: Kan ni välja att inte äta upp? Måste ni äta mellanmål?

Lilly: Ja.

Erika: Ja, man måste äta upp.

Jag: Varför måste ni äta upp?

Lilly och Erika tittar på mig och höjer ett av sina ögonbryn lite, nästan i synk med varandra.

Sen rycker Lilly på axlarna.

Erika: Jag vet inte.

Efter en kort stund säger Amadeus.

Amadeus: Jag tror för att man ska bli mätt så att man inte blir hungrig och så senare.

Jag: Okej.

Amadeus: Man kan ta en gurka, men jag vet inte. En gurka kanske är för lite.

Fältanteckningarna ovan belyser barnens tankar och föreställningar om mellanmålets regler. Lilly och Erika är överens om att man måste äta upp sin mat men de kan inte svara på just varför. Amadeus säger att han tror att man ska äta för att bli mätt. Amadeus menar också att man bara kan ta en bit gurka men han är osäker på ifall det är tillräckligt. Det framgår att det råder en viss osäkerhet hos barnen kring varför vissa regler är bestämda på ett visst sätt även om några barn har en klar uppfattning om deras ställningstagande till reglerna.

5.2 Lärarens förhållningssätt och handlingar

Detta tema belyser lärarens roll genom förhållningssätt och handlingar för möjliggörandet av barns inflytande beroende av samspelets natur med barnet. Temat presenteras genom kategorierna *Lärarens närvaro*, *Lärarens avvägande av barns behov* och *Läraren som informatör av regler*.

5.2.1 Lärarens närvaro

Under studiens deltagande observationer framkom ett mönster där läraren, genom sin närvaro och didaktiska val, har lyckats skapa en atmosfär där barn blir involverade i samtal. Barnens samtal sker under demokratiska principer där de turas om att berätta medan de andra lyssnar. Situationer uppstår också där flera samtal kan ske samtidigt i olika konstellationer och det finns ett naturligt flöde där barn uttrycker, återkopplar och bidrar i varandras samtal. Utdraget nedan från fältanteckningar visar hur dessa situationer kan bemötas av läraren och hur lärarens närvaro och medvetenhet kring didaktiska val både kan främja och försvåra barns förståelse för demokratiska principer.

Mellanmålet ska starta, klassrummets fysiska miljö är omstrukturerad där alla barnen sitter runt samma bord och samtalar med varandra. Lärarna befinner sig bredvid, vid den improviserade serveringen och samtalar med varandra. Det finns ett intresse hos barnen och det bubblar i deras samtal. De pratar med varandra över bordet i olika konstellationer. Det finns ett intresse kring det som händer i klassrummet, kring mellanmålet som ska serveras. Läraren ställer sig upp och börjar prata för att inleda och förklara hur mellanmålet kommer gå till. Barnen fortsätter att prata med varandra. En annan lärare höjer då rösten och tittar specifikt mot några av barnen och säger till dem att "lyssna på den som pratar". Barnen slutar samtala och börjar lyssna.

Av fältanteckningen ovan framgår det att den fysiska miljön som mellanmålet äger rum i har förändrats. Alla barn som är närvarande vid mellanmålet har idag placerats av lärarna vid samma bord så att alla kan se varandra, medan samtliga lärare befinner sig bredvid vid den plats där barnen ska hämta sitt mellanmål. Barnen för samtal med varandra och lärarna för samtal med varandra. Barnens samtal sker i olika konstellationer och alla är involverade på någon nivå. Samtalet kretsar mestadels kring mellanmålet och det finns ett intresse hos barnen som fångar dem

i stunden. Läraren beslutar sig för att ställa sig upp och börja förklara hur mellanmålet kommer att gå till men barnens samtal är för intressanta för att avslutas omedelbart. Då beslutar sig en annan lärare för att höja rösten och rikta sin blick mot några specifikt utvalda barn och uppmana dem till att lyssna på den som pratar. Det som läraren säger ämnar bidra till en förståelse för barnen kring hur demokratiska principer ska äga rum, alltså att lyssna på den som pratar. Lärarens agerande bidrar till att barnens livliga samtal avbryts och en tystnad infinner sig.

Lärarens handlingar mot varandra kan också skapa situationer där barnen vill vara involverade. En nyfikenhet och ett engagemang skapas kring något som sker, trots att de tidigare inte hade någon koppling till det. Genom att läraren handlar på ett sätt som för barnen är nytt och utforskat i kontexten skapas ett intresse. Lärarens acceptans för det oväntade och möjlighet att ta ut svängarna gör det roligt för barnen. Ett exempel på hur lärare genom sin närvaro förvaltar denna nyfikenhet presenteras nedan.

Under mellanmålet vid sista dagen på lovet är det påtagligt att lärarna är avslappnade och de samtalar gärna med varandra medan barnen sitter vid ett eget bord och pratar med varandra. Lärarna börjar prata om ett tv-program och olika utmaningar som har varit med där. En av lärarna bestämmer sig för att fylla ett vattenglas och ställa detta på ovansidan av kollegans händer. Det förklaras för kollegan att uppgiften är att snabbt fånga glaset i händerna utan att spilla vatten. Detta fångar barnens intresse som nyfikenheten följer med läraren till vasken för att se hur det kommer utspela sig. Många skratt och glada miner syns på barnens ansikten. Läraren utför utmaningen och applåder utbryter. Barnen blir ombudade att återgå till sina platser, vilket de gör. Någon minut senare under mellanmålet börjar barnen leka med varandra, kittlas och brottas med fötterna under bordet. Läraren, som tidigare hade utfört utmaningen, säger då ifrån att barnen måste tänka på att det är mellanmål och därför kan man inte tramsa för mycket. Barnen avslutar sin lek.

Av fältanteckningarna ovan framgår det hur lärarnas avslappnade bemötande av varandra möjliggör för en oväntad situation som fångar barnens intresse. Det spontana samspelet mellan lärarna är något som bjuder in barnen till ett inslag av lek och utmaning i ett annars vardagligt mellanmål. Barnens engagemang är högt och läraren väljer att genomföra utmaningen som underhåller barnen och bidrar till

en lekfull miljö under mellanmålet. Barnens ansikten indikerar glädje och deras skratt smittar av sig på varandra när utmaningen avklaras och det utbryter applåder från samtliga barn. Stämningen mellan barnen och mellan barnen och läraren skapar nya samtal som engagerar barnen. När det några minuter senare är några av barnen som ingår i en spontan aktivitet blir de tillsagda av läraren att inte tramsa. Barnens skratt och leenden avtar.

Vidare presenteras ett utdrag från fältanteckningar som belyser hur lärare kan ta inspiration av barns tankar och låta sig svepas med i barns fantasi. Detta har möjlighet att skapa situationer som genomsyras av barns inflytande.

Ett barn går fram till läraren för att få en korv men säger till läraren att det ska göras så som på riktigt och sträcker fram handen för att betala för sin korv. Läraren följer helt med på barnets initiativ till att leka korvkiosk och luftpengar byter hand och barnet ber läraren om hjälp med att hålla ketchup på korven.

I utdraget ovan framgår det hur barnet tar initiativ i situationen och kommer med förslag på hur mötet mellan barnet och läraren ska utspela sig. Barnet berättar för läraren att om det ska vara korvkiosk så ska det ske på riktigt, en dramatisering av verkligheten. Ett utbyte av pengar mot en korv äger rum och lärarens speglade handling leder till en situation där barnets önskan blir verklighet. Genom barnets initiativ i samspel med lärarens möjliggörande, skapas inflytande.

5.2.2 Lärarens avvägande av barns behov

Under denna kategori presenteras hur lärares didaktiska val för att främja barns inflytande är bundet till individ och situation. I de deltagande observationerna framgick att vissa barn får inflytande eftersom de uppvisar ett behov som läraren upplever behöver bekräftas. I andra fall får vissa barn inget inflytande trots att de troget följer de demokratiska principer som förespråkas. Vilken lärare och vilken elev det är som befinner sig och agerar i situationen är ett återkommande mönster för det sporadiska och flyktiga inflytandet.

I stycket nedan visas hur barns medvetna handling till att få inflytande, genom att följa de demokratiska principerna som förespråkas, inte ger önskat resultat.

En del av elevgruppen var på biblioteket på förmiddagen och fördjupade sig i kunskap om hajar. Läraren står framme vid tavlan och berättar vad de har gjort på förmiddagen för att informera de andra som inte var med. Flera barn räcker upp sina händer. Nick sträcker på sig i sin stol och räcker upp sin hand. När läraren börjar prata om vad forskare kommit fram till hör jag en tyst suck från Nick och han tar ner sin hand igen. Efter en kort stund, när läraren fortsätter prata, börjar Nick i stället intressera sig för den pedagogiska miljön på klassrummets väggar. Nick tar inte upp sin hand igen.

I utdraget ovan framgår det att Nick, tillsammans med flera andra elever, räcker upp sina händer och vill vara delaktiga i samtalet och bidra till det som läraren pratar om. När läraren inte ger ordet till barnen utan i stället fortsätter prata om vad forskare har upptäckt hörs en tyst suck från Nick. Nick, som tidigare visade engagemang och att han ville säga något, börjar titta på andra saker i klassrummet. Nick visar inga ytterligare tydliga tecken på att han vill bidra med sina tankar under resten av samtalet.

Ytterligare ett utdrag belyser hur barns försök till att få inflytande, genom att följa de demokratiska principer som förespråkas på skolan, inte får önskad effekt.

Barnen bjöds på våffla och serverades delvis från en matvagn men även vid borden. Enligt lärarna berodde serveringen av maten på en miss i kommunikationen mellan lärarna och personalen i köket på skolan. Lärarna sprang runt mellan borden med våfflor till de barnen som antingen räckte upp handen eller skrek rakt ut vad deras behov var. I detta läge glömdes barnen bort som räckte upp handen, de fick snällt vänta på sin tur medan lärarna serverade de barnen som skrek rakt ut sina behov.

I utdraget ovan framgår det hur lärarna väljer att tillgodose de barn vars behov uttrycks mest högljutt och som går direkt emot de demokratiska principerna som lärarna har för avsikt att lära ut. Trots vissa barns försök att få inflytande genom att följa de demokratiska principerna som förespråkas på skolan fick de som satt tyst vänta på sin tur.

Nedan visas ett utdrag från en situation där ett barns behov av att få inflytande ställs som ett krav, där läraren måste göra ett didaktiskt avvägande.

Läraren fortsätter att berätta om vad de gjort på förmiddagen. Efter en stund börjar läraren ställa frågor till barnen gällande

vilka hajar de hade sett och hört om. Barnen räcker återigen upp sina händer och läraren börjar peka mot den elev som ska få börja prata. Efter cirka 40 sekunder av att hålla sin hand uppe medan de andra barnen får säga det som de vill, höjer August sin röst mot läraren.

August: Hallå, kan du ta mig?!

Efter att eleven som pratade har pratat färdigt vänder läraren sig mot August och förklarar att nu får han berätta.

Av utdraget ovan lyfts det fram hur barn kan känna behovet av att göra sig hörda för att få inflytande. Medan de andra barnen sitter med sin hand uppe i väntan på att få prata uttrycker August tydligt sin åsikt och sitt behov. Läraren gör ett avvägande och väljer därefter att låta August bli nästa barn som får ordet.

Nedan följer en fältanteckning som visar på hur inflytande möjliggörs för barn som uppvisar olika grader av de, av lärarna önskvärda, demokratiska handlingarna. Att räcka upp handen kan för barn komma med en införstådd förväntan att få sin vilja igenom. Lika sannolikt visar det sig vara att få igenom sin vilja om det uttrycks högljutt.

Våfflor serveras och delas ut av lärarna till barnen som sitter ner på sina platser. En av lärarna går fram till ett av borden och frågar barnen vid bordet "Vem vill ha våffla?". Av de fyra barnen vid bordet räcker alla upp sina händer. Ett av barnen studsar på stolen och fokuserar sin blick på våfflan som hålls i lärarens hand på en papptallrik. Barnet gestikulerar med armen och handen i en viftande rörelse och utbrister "Jag vill ha den". Ett av de andra barnen sitter stilla och lugnt på sin stol, sin hand högt hållen i luften med sina ögon tittandes, sökandes mot läraren i ett försök att få ögonkontakt. Barnet har höjda ögonbryn, munnen stängd och har även dragit in sina läppar smått. De övriga två barnen har sina händer uppe och tittar sig omkring, tittar på läraren, tittar på de andra vid bordet, deras uppmärksamhet skiftar. Läraren ger respons på bemötandet och säger "ok, då gör vi såhär". Läraren delar ut den ena våfflan till barnet som studsar på stolen. Barnet ler stort, slutar studsa och börjar äta. Den andra våfflan delas ut till barnet som satt tyst och sökte ögonkontakt.

I utdraget ovan möter vi fyra barn, varav en studsar på sin stol och vill ha en våffla, en som sitter stilla på sin stol och väntar och två som visar att de vill ha men inte är fokuserade på läraren. Läraren, efter att ha ställt frågan om vem som ville ha en

våffla, gör ett val att servera barnet som studsar på stolen och barnet som uppvisar önskvärt beteende enligt de demokratiska principerna som förespråkas på skolan. I denna situation möjliggjorde antalet våfflor för flera barn att bli serverade men det är intressant att reflektera över vem som hade blivit serverad om det endast funnits en våffla att servera.

5.2.3 Läraren som informatör av regler

Fältanteckningar som följer nedan visar på olika moment inför och under mellanmålet där särskilda regler och riktlinjer förväntas följas. I utdraget nedan visas exempel på detta.

Dagens mellanmål börjar så som alla de andra mellanmålen, barnen ställer upp i korridoren i led efter årskurs, en lärare visar med fingrarna hur många barn som ska gå fram till serveringsbordet i matsalen.

Utdraget ovan synliggör de strukturer som lärare använder för att skapa ordning inför mellanmålet. Barnen förväntas ställa sig på led och därefter tillåts vissa barn att gå in i matsalen. Läraren tar en tydlig auktoritär roll och visar med fingrarna hur många barn som får lov att gå in i matsalen och ta mellanmål.

När barnen agerar på ett sätt som utmanar de befintliga reglerna och strukturerna agerar läraren som en tydlig vägvisare för vilket beteende hos barnet som är önskvärt för att komma in i matsalen och ta mellanmål. Detta visas i utdraget nedan.

Barnen står i led utanför matsalen och väntar på att få bli insläppta och hämta mat. De främsta i ledet leker och busar med varandra, lite lätt brottning. De andra, längre bak i ledet, står och pratar med varandra i väntan på läraren. Läraren kommer och ställer sig längst fram i ledet och väntar en kort stund på att barnen längst fram ska lugna sig och att det ska bli tyst. Efter den korta stunden säger läraren högt och tydligt:

Läraren: Den första som visar respekt får gå.

Barnen i ledet slutar med det de gör och ställer sig med ansiktet mot läraren, stilla, tysta och uppmärksamma. Läraren säger sedan namnet på en av eleverna som går in. De andra väntar på att deras namn ska ropas upp.

Några av barnen i ledet börjar busa med varandra under tiden de väntar på att läraren ska komma och visa hur många som får gå in. Läraren kommer och ställer sig längst fram i ledet och väntar en kort stund för att låta barnen längst fram hitta ett lugn som läraren anser vara acceptabelt. Efter en kort stund när barnen fortsätter busa visar läraren tydligt med sina ord vilka förväntningar som finns. Av lärarens tonfall framgår det att det ställs särskilda krav på barnen ifall de vill bli insläppta och äta mellanmål.

Under mellanmålet kan läraren använda vissa medel för att få utrymme till att tala, som i exemplet nedan.

Läraren tar fram en ringklocka som hen ringer med för att få barnens uppmärksamhet. Läraren berättar för barnen att det är dags att avrunda mellanmålet och städa undan sina smulor och ställa upp stolarna.

I utdraget ovan framgår det att läraren använder en ringklocka för att skapa ordning i matsalen. Sådana metoder bidrar till att upprätthålla de regler och strukturer som läraren förespråkar. När läraren har skapat sig utrymme att tala delas information till samtliga barn.

6. Analys

I detta kapitel analyseras studiens resultat genom ett barndomssociologiskt perspektiv. Begreppen *aktörskap*, *beings och becomings*, *barnperspektivet* samt *barns perspektiv*, som tidigare nämnts, lägger grunden för den analys som följer.

6.1 Aktörskap

Genom att analysera resultatet utifrån aktörskap, synliggörs barnen som medskapare och medaktörer. Barnens inflytande blir beroende av hur de kan påverka och skapa inflytande över sociala strukturer och strukturella rutiner.

Under temat *barns syn på inflytandet i samspelet med andra barn* synliggörs barns aktörskap genom att barnen har inflytande över sitt gemensamma samtal. Barnen får, på ett demokratiskt sätt, rätten till att göra sina röster hörda. Barnen visar förmåga till att själva upprätthålla samtal vid bordet och visar en vilja att själva

aktivt delta i samtalet och skapa sig ett visst inflytande. Den yttre påverkan av andra barn kan även leda till att barnens samtal ändrar fokus från att vara ett samtal till att bli en lek. Det barn som är den yttre påverkan är lika mycket ett barn med aktörskap som i sitt agerande tar sig in i sammanhanget. Barnens tidigare interaktion blir till en lek medan andra barns inflytande hamnar i skymundan.

Vidare i kategorin *lärarens närvaro* synliggörs barns aktörskap genom att barnets agerande leder till en direkt påverkan. Genom att föreslå att korvkioskens syfte ska lyftas en dimension närmare verkligheten skapar barnet genom sitt aktörskap inflytande under mellanmålet. Läraren bekräftar barnet genom att följa förslaget och göra barnet till en medskapare och medaktör i leken kring den fiktiva korvkiosken. Genom sin kreativitet påverkar barnet vuxnas strukturella inflytande över barnen och hade lärare avvisat barnets initiativ så hade barnets inflytande minskat.

Sara använder sitt aktörskap för att få inflytande genom att visa intresse för vad som händer på mellanmålet. Sara vill få inflytande och vara delaktig i situationen. Detta visar på en självständighet hos Sara och en vilja att påverka vuxenvärlden och den sociala struktur hon befinner sig i. Samtidigt kan barnens samtal visa på att det finns strukturell ordning på mellanmålet. Saras toalettbesök blir en reflektion som hon tar med sig in i samtalet för att påvisa vilka regler som styr hennes tillvaro.

6.2 Beings

Analys genom begreppet beings synliggör de situationer där barnet framträder som en likvärdig individ med förmåga till socialt aktörskap och gemenskap.

Flera situationer framkommer där barn som spenderar tid tillsammans under mellanmålet skapar egna sociala sammanhang. Genom närheten i barnens möten och samtal, tolkat genom att se barn som beings, kan vi förstå att deras samtal inte endast är av vardaglig rutin, som samtal mellan vuxna ofta kan upplevas. Samtal mellan barn är för dem relevanta och bidrar till en känsla av grundläggande meningsfullhet. Det som sägs och diskuteras mellan barn bidrar till barnets förmåga att resonera kring sin och andras verklighet.

I kategorin *Barns syn på inflytande i samspelet med andra barn* kan vi förstå, genom ett being perspektiv, hur barnens samtal bidrar till att utveckla deras relationer till varandra, deras förståelse av situationen och utforskandet av olika roller. Ett barns samtal producerar vidare samtal, som i sin tur skapar ett socialt samspel. Barns samtal bidrar också till en ökad förståelse för vuxna kring hur barns sociala kulturer konstrueras. När vi förstår att det är i kontexten av nuet, för nuet, som barn skapar sina sammanhang, förstår vi också vikten av att låta barns samtal få äga rum och bli hörda, utan att bli styrda eller tillrättavisade av vuxna som tror sig veta vad som är meningsfullt för barn.

Vidare belyser studiens resultat specifikt en situation där barns aktörskap visar sig vara grundläggande och möjligtvis nödvändigt för att barn ska bli betraktade som beings av vuxna och samhället i stort. I kategorin *Barns initiativ till inflytande* beskrivs hur barnet genom sitt förslag, att låta gästerna ta mellanmål först, bemöts med förståelse och respekt av läraren. Mellan raderna kan vi däremot också tänka oss att respekt och bemötande på lika villkor mellan barn och vuxna är något som barn måste begära, just genom att ta initiativ. Om barnet inte hade agerat och gett uttryck för vilka regler och förhållningssätt som den ansåg skulle gälla i situationen, kan vi ponera att det hade varit läraren som hade fortsatt göra beslut om regler och förhållningssätt.

6.3 Becomings

Analys genom begreppet *becomings* synliggör de situationer där barnet placeras i en passiv roll, inte ännu redo för att bidra i samhället.

Vi analyserar vidare för att identifiera situationer som belyser hur lärare ser barn som *becomings*, att de ännu inte bidrar till samhället, men att de en dag, med stöd av vuxna, kommer att lära sig. I kategorin *Lärare som informatör av regler* kan vi uttröna hur läraren genom sina handlingar vill bidra till att skapa barn som visar respekt och att respekt är en kvalitet som barn bör eftersträva. Då läraren behöver tillrättavisa en del av barnen kan vi förstå det som att det finns en upplevelse hos lärarna att vissa barn inte ännu har lärt sig vad respekt är eller hur det visar sig.

För att vidare beskriva barn som becoming belyser vi ett utdrag i kategorin *Lärarens närvaro* där samtal och socialt utbyte sker mellan barnen men som avbryts av lärarens kommentar "lyssna på den som pratar". Lärarens handling kan upplevas som att det inte tas vara på möjligheten att lära tillsammans med barnen hur ordet kan fördelas. Denna handling, även om den har för avsikt att meddela om mellanmålet början och inte göra intrång i barns samtal, kan ses som att barnen blir uppfattade ur ett becoming perspektiv. Detta till skillnad från ett being, där läraren hade involverat barnen i processen av att fördela ordet enligt de överenskomna demokratiska principerna. Med andra ord hade både barn och lärare agerat och gjorts tillgängliga för lika möjligheter.

Vidare i kategorin *Lärarens närvaro* framgår det att lärare tillåter sig själva att vara lekfulla, vilket skapar en skojfrisk stämning. När barnen vill vara lekfulla blir deras lekfullhet definierad av vuxna som trams. Vi kan tänka oss att lärarens agerande är grundat i en ambition att fostra barn till att en dag bli ansvarstagande vuxna, så som läraren anser att vuxna ska och bör bete sig.

6.4 Barnperspektiv

Vi kan genom analysen skapa ökad insikt i vuxnas försök till att förstå barn, utifrån den vuxnas egna erfarenheter av att ha varit ett barn, alltså ur ett barnperspektiv, genom att orientera i vilka situationer barnperspektiv synliggörs.

I utdragen under kategorin *Lärarens avvägande av barns behov* ser vi hur lärarna försöker bemöta barnets uttryckta behov. När vi ser situationen ur lärarens barnperspektiv, som försöker leva sig in i barnets värld och förstå situationen utifrån egna erfarenheter av att vara ett barn och vilja eller begära att ha något, kan vi identifiera med vilket förhållningssätt som läraren valde att agera. I stället för att lärarens agerande upprätthåller de demokratiska principerna, vilket skulle resultera i att de barn som satt och väntade på sin tur skulle fått sitt mellanmål först, agerar läraren utifrån ett empatiskt förhållningssätt som kan tolkas som att läraren på något plan identifierar sig med barnets situation.

Ett tydligt exempel av barnperspektivet framgår under kategorin *Barns egna utsagor* som belyser hur det är lärarna som bestämmer vilka mål som barnen ska

klara av i matsalen och under mellanmålet. Detta är starkt färgat av vuxnas antaganden av vad som är viktigt och relevant för barn att lära sig i en måltidssituation, medan det inte har någon reell förankring i vad barnen faktiskt anser vara relevant lärande. Vuxnas egna erfarenheter av att ha varit barn och deras försök att leva sig in i barns verklighet i nuet, utan att ta reda på vad barn faktiskt uppfattar som viktigt i sin verklighet, kan skapa en viss distans i förståelsen mellan vuxna och barn.

6.5 Barns perspektiv

Genom att analysera resultatet genom barns perspektiv kan vi synliggöra vad barnens inflytande är, genom att se ur barnets egen synvinkel. Att inta ett barns perspektiv handlar om att lyssna på och samtala med barnen och låta barnens röst bli hörd.

Det finns flera situationer i studien som visar på barns handlingskraft och vilja till inflytande. För att fånga upp detta i samtal och diskussioner kräver det att läraren intar ett barns perspektiv. Barnens perspektiv på deras eget inflytande kring reglerna visar att delaktigheten kring vilka regler och rutiner som skall omgärda mellanmålet är begränsad. Barnen är väl medvetna om vilka regler som gäller vid mellanmålet men de är inte lika medvetna om varför reglerna finns. I exemplet från *Barns egna utsagor kring regler* berättar barnen att de måste äta upp maten men de vet inte riktigt varför. Barns utsagor visar då istället hur de försöker hitta en förklaring ur sitt eget perspektiv, att de inte vill gå hungriga och möjligheterna till mat utanför mellanmålet är begränsat. Ett annat exempel under samma kategori synliggör också barnens vilja till mer inflytande över sina rutiner och regler. De berättar att det finns mål som måste följas som de inte har något inflytande att bestämma över men de är samtidigt eniga om att ifall de skulle få göra som de ville, prata högt, så skulle verksamheten inte heller fungera. De följer reglerna inte bara för att det är bestämt utan för att de förstår att reglerna leder till ett bättre klimat i fritidshemmet, vilket är i deras intresse.

I utdraget från *Barns egna utsagor kring regler* synliggörs hur Johannes intar ett barns perspektiv för att förstå vem det är som bestämmer var barnen får sitta under

mellanmålet. Genom barnens egna utsagor så framgår det att barnen inte själva får bestämma var de ska sitta. I utdrag från *Barns syn på inflytande i samspelet med andra barn* frågar Johannes barnen om de vet vad han heter. Barnen introducerar sig själva medan Johannes har ögonkontakt med barnen och lyssnar aktivt, visar sitt engagemang i barnens samtal och ett genuint intresse för vad barnen har att säga. På så sätt blir Johannes, som observatör, en del av barngruppen och i barnens samtal. Sammantaget av utdraget visar på hur barnen tar initiativet till att förhandla och stötta varandra i samtalet vilket ger en inblick i deras sociala interaktion utifrån ett barns perspektiv.

7. Diskussion

Detta kapitel diskuterar studiens resultat i relation till tidigare forskning som har presenterats i studiens forskningsöversikt. En kort reflektion av studiens resultat i förhållande till studiens frågeställning presenteras också.

7.1 Studiens resultat i relation till tidigare forskning

En del av studiens resultat gällande barns inflytande belyser hur begränsat barns inflytande kan vara. En av anledningarna bakom denna begränsning är lärarens uppfattningar utifrån deras barnperspektiv och tyckande om vikten av att vissa regler och förhållningssätt upprätthålls. Denna slutsats jämförs med Elvstrand och Söderman Lago (2019) som belyser lärarens regler och förhållningssätt som, trots sin goda avsikt att genom tydligare strukturer skapa inflytande, även bidrar till en viss begränsning. Den andra anledningen bakom inflytandets begränsning handlar om barns ovisshet. Barnen i studien har svårt att svara på "varför" när det gäller de regler som lärarna har bestämt. Det kan också tolkas som att barnen inte vet hur eller i vilken mån de kan påverka sin situation genom att ifrågasätta eller agera för ett ökat inflytande. Det blir tydligt att begreppet inflytande inte används av barnen eller mellan barn och vuxna. I linje med Arenhill och Beckman (2015) kan vi förstå svårigheterna som tillkommer för barnen när inflytande inte tränas och uppmärksammas som en del av barnets tid i fritidshemmet. Vidare i resultatet kan vi identifiera situationer där barn kan fastställa att deras inflytande är begränsat, även om de inte talar om det i sådana termer. Som ett exempel tar vi upp de mål

som finns uppsatta i matsalen och som har bestämts av lärare. Barnen är medvetna om att det är lärarens inflytande som träder fram och de kan även exemplifiera hur det skulle se ut ifall barnen hade fått inflytande i stället. Däremot kan det upplevas som att barnen inte skulle få för sig att ifrågasätta och försöka påverka de existerande reglerna i verksamheten. Vi kan även se det som att barnens ovisshet är en form av nöjdhet och att de inte ser någon anledning att ifrågasätta ett system som de är bekväma med att följa. Däremot kan vi kritiskt reflektera kring ifall barn verkligen strävar efter att vara nöjda eller om det faktiskt är så att de hade strävat efter ett djupare och holistiskt välbefinnande ifall deras medvetenhet kring och möjlighet till inflytande hade ökat. Det kan då ställas frågan om hur mellanmålet i så fall hade utformats?

En annan del av studiens resultat belyser hur aspekter och delar av mellanmålet förändras genom att barns inflytande möjliggörs genom deras förmåga till aktörskap. Som tidigare nämnt i studiens analys och i förhållande till Elvstrand och Söderman Lago (2019) har vi identifierat initiering som en metod som möjliggör för barn att skapa inflytande för sig själva. De situationer som uppstår i studiens resultat kan sammanfattas som en mer informell form av ett demokratiskt möte under mellanmålet där barns initiativ, aktörskap och förmåga till förhandling blir det som avgör inflytandets utfall. I exemplet om korvkiosken förstår vi också att besitta en god förmåga för förhandling inte endast handlar om att kunna argumentera för sin sak, utan att det också handlar om en närvaro och förståelse för situationen samt vem det är som förhandlingen sker med. Sällan behövs det säga mycket utan det handlar snarare om att säga rätt saker, på ett korrekt sätt, anpassat till personen som mottagare. Med koppling till Emilson's (2007) fyra aspekter "Children's opportunities to make their own choices, to take the initiative, teachers' attitudes and teachers' rules" som har grundläggande betydelse för barns möjlighet till inflytande, belyser även studiens resultat och analys dessa som avgörande.

En tredje del av studiens resultat som också vill belysas är hur barns möjlighet till inflytande är nära kopplat till lärares uppfattning och upplevelse av att barns uttryckta behov behöver bli tillgodosedda. Visserligen kan det argumenteras för att dessa situationer inte är en ren form av barns inflytande om definitionerna i

forskningsöversikten är normen. Däremot är det relevant att relatera detta till Bergnehr (2019) diskussion om att uppmärksamma vilka barn det är som återkommande får inflytande genom att uppmärksammas av lärarna. Om vi ställer detta i förhållande till vissa barns begränsningar i möjligheten till inflytande samt ser det ur Akinola och Gabhainn (2014) synvinkel, att inflytande är en viktig faktor för hälsan och välbefinnande, är det kanske en nödvändighet, om inte en självklarhet, att lärare måste bemöta barns möjliggörande till inflytande utefter varje barns förmåga att skapa inflytande, inte efter regler som eftersträvar ett normerande beteende hos barnet.

Studiens bidrag till befintlig forskning anser vi vara att belysa barns perspektiv och genom just barndomssociologiskt perspektiv, belysa grundläggande aspekter i hur lärare kan behöva resonera och förhålla sig i sin roll som förmedlare av och möjliggörare för barns inflytande.

7.2 Metoddiskussion

Syftet med studien har varit att undersöka barns inflytande under mellanmålet i fritidshemmet. Detta har skett genom deltagande observation inspirerad av en etnografisk ansats. Empirin skapades genom observationer, fältanteckningar och i samtalen med barnen.

Vi upplever att studiens metod var fungerande för att möta studiens syfte och frågeställning. En del som vi upplever hade kunnat göra skillnad hade varit att på ett mer konkret sätt förbereda för samtalen med barnen. Samtalen blev vid tillfällen informella intervjuer där planerade och mer avgränsade frågor hade kunnat bidra till en rikare empiri. I direkt anslutning till att de deltagande observationerna avslutades upplevde vi att vi satt med många funderingar och frågor som vi hade velat få svar på eller upplevelser som behövde bekräftas av studiens deltagare. Därmed hade det även varit gynnsamt att ha avsatt tid till intervjuer med barnen i direkt anslutning till mellanmålet.

Vår metod i relation till tidsaspekten för studien som helhet upplever vi har fungerat väl. Tiden som har spenderats i fältet för insamling av empirin upplever vi var tillräcklig, då vi mot slutet av fältstudierna upplevde att liknande empiri uppkom.

Vi upplever att studiens resultat till viss del kan replikeras men framhåller även att nya insikter kan framkomma som berikar studiens resultat eftersom fritidshem generellt utformas efter de ombytliga och flyktiga faktorer som är fritidshemmets förutsättningar.

Vid tre tillfällen genomfördes enbart observation då de barn vi hade fått samtycke av antingen inte var närvarande på mellanmålet eller blandade med övriga barn, vilket gjorde det svårt att ha samtal. Detta ledde till tillfällen som var mer visuella och bidrog till en ökad förståelse för barns inflytande under mellanmålet.

Mängden informanter var lägre än vi hoppats på, vilket utgjorde en viss begränsning i antalet olika konstellationer. Urvalets baserat på barnens ålder var likvärdig, vilket gav en bredd mellan de tre årskurserna som fanns med i vår studie.

En betydande faktor i studien var att lärarna förberedde barnen för att de skulle vara med i en studie och att de skulle bli intervjuade. Vissa barns förväntningar ledde till att de intog en roll som subjekt för en intervju istället för medskapare i ett samtal. Detta visade sig i mötet med barnen. Av vissa kommentarer från lärare på skolan framkom det att det fanns olika upplevelser hos lärarna kring studiens syfte. Några var medvetna om att det var deltagande observation medan andra trodde att vi skulle genomföra intervjuer.

Studien har använt sig av fältanteckningar för att fånga upp händelser och intryck. Svagheter med att använda fältanteckningar blir att fokus kan falla bort från samtalet eller observationen. I kontrast har vår noggrannhet och disciplin varit avgörande för kvaliteten av fältanteckningar. Fältanteckningar upplevdes vid vissa tillfällen av barnen som störande för situationen. Anteckningsblocket och skrivandet fick en viss position i situationen där barnens aktiviteter och samtal hamnade i bakgrunden. Vid något tillfälle kommenterade även ett av barnen på vad som skulle skrivas i våra fältanteckningar. Även om dessa kommentarer inte har tagits med i empirin är det relevant att reflektera över dess effekt.

7.3 Avslutande kommentar

I vidare studier kring barns inflytande på mellanmålet är valet av intervjuer med lärarna en bra metod för att få en nyanserad bild av hur regler och rutiner hanteras på mellanmålet och hur det upplevs påverka barns inflytande på mellanmålet. På detta sätt går det att bygga vidare på vår studie, med lärares syn på barns inflytande under mellanmålet. Ett vidare område att utforska är varför lärare använder normerande och generella regler, om reglerna i slutändan behöver anpassas efter varje elevs förmåga att förstå reglerna.

Vi anser att studiens bidrag för yrkesrollen som lärare i fritidshemmet träffar tre centrala punkter. Den första punkten handlar om att få insikt i hur och varför barns inflytande kan vara begränsat. Den andra punkten belyser hur läraren återkommande bör reflektera över vems inflytande som träder fram. Den tredje punkten handlar om att reflektera över ifall barns inflytande kan vara begränsat på grund av regler och om så borde läraren arbeta för att möjliggöra för barn att vara aktiva medskapare av reglerna som ska finnas i samband med och under mellanmålet. Låt barns röster leda vägen.

Referenslista

- Alvinus, A., Borglund, A., & Larsson, G. (2023). *Tematisk analys: Din handbok i fascinerande vetenskap*. Studentlitteratur.
- Arenhill Beckman, M., & Tullgren, C. (2015). Barns förståelse av begreppet inflytande. *Barn*, 33 (2) 55–72
- Arnér, E. (2006). *Barns inflytande i förskolan - problem eller möjlighet för de vuxna?: en studie av ett utvecklingsarbete och dess betydelse för att förändra pedagogers förhållningssätt till barns initiativ*. [Licentiatavhandling, Örebro universitet] <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:716104/FULLTEXT01.pdf>
- Arnér, E. & Tellgren, B. (2006). *Barns syn på vuxna: att komma nära barns perspektiv*. Studentlitteratur
- Aspers, P. (2007). *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtiden*. Liber.
- Berghner, D. (2019). Barnperspektiv, barns perspektiv och barns aktörskap - en begreppsdiskussion. *Nordisk tidsskrift för pedagogikk og kritikk*, 5, s.49–61. <https://pedagogikkogkritikk.no/index.php/ntpk/article/view/1373/3243>
- Braun, C., & Clark, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1191/1478088706qp063oa?scroll=top&needAccess=true>
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., rev. uppl.). Liber.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (3. uppl.). Liber
- Corsaro, W.A. (2005). *The sociology of childhood* (2. uppl.). Pine Forge Press.
- Davey, C., Lea, J., Shaw, C., & Burke, T. (2010). Children's participation in decision-making. *Published by Participation Works for CRAE (Children's Rights Alliance England) and NCB(National Children's Bureau)*. https://assets.childrenscommissioner.gov.uk/wpuploads/2017/07/Childrens_participation_in_decision-making_-_A_childrens_views_report.pdf
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (4. uppl.). Studentlitteratur.
- Elvstrand, H. (2009). *Delaktighet i skolans vardagsarbete*. [Doctoral dissertation, Linköping University Electronic Press]. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:229768/FULLTEXT01.pdf>
- Elvstrand, H. & Söderman Lago, L. (2019). "You know that we are not able to go to McDonald's" Processes of Doing Participation in Swedish Leisure Time Centres.

Early Child Development and Care. 189(13), 2156–2166. <https://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1193423/FULLTEXT02.pdf>

Emilson, A. (2007). Young children's influence in preschool. *International Journal of Early Childhood Education*, 39(1) s.11–38 https://www.researchgate.net/publication/225743944_Young_children's_influence_in_preschool

Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures: selected essays*. Basic Books

Halldén, G. (2005). Barns inflytande över barndomen. *Sociologisk forskning*, 42(4), s.5–11. <https://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:1076229/FULLTEXT01.pdf>

Halldén, G. (2007). *Den moderna barndomen och barns vardagsliv*. Carlsson

Holmberg, L. (2018). *Konsten att producera lärande demokrater*. [Doktorsavhandling, Stockholms universitet]. Digitala Vetenskapliga Arkivet. <https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1177691/FULLTEXT01.pdf>

James, A. & Prout, A. (Red.). (1997). *Constructing and reconstructing childhood contemporary issues in the sociological study of childhood*. (2. uppl.). Falmer.

John-Akinola, Y. O., & Nic-Gabhainn, S. (2014). Children's participation in school: a cross-sectional study of the relationship between school environments, participation and health and well-being outcomes. *BMC public health*, 14(1), s.1–10. <https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2458-14-964>

Kragh-Müller, G., & Isbell, R. (2011). Children's perspectives on their everyday lives in child care in two cultures: Denmark and the United States. *Early Childhood Education Journal*, 39, s.17–27. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10643-010-0434-9>

Kullberg, B. (2015). *Etnografi i klassrummet* (3. uppl.). Studentlitteratur

New, R.S. (1999). What should Children Learn? Making Choices and Taking Chances. *Early Childhood Research & Practice*, 1(2). <https://eric.ed.gov/?id=ED435501>

Qvortrup, J. (2009). Are Children Human Beings or Human Becomings? A Critical Assessment of Outcome Thinking. *Vita e pensiero. Rivista Internazionale di Scienze Sociali*, 117(¾), s.632–653.

Rodriguez Carillo, J. (2022). *International perspectives on high-quality - early childhood education teaching. Dialogs between children and scientific literature*. [Doktorsavhandling, Universidad de Córdoba]. Universidad de Córdoba, UCOPress. <https://helvia.uco.es/xmlui/handle/10396/22842>

Ryberg, L. (2019). *Måltiden i förskolan - barns handlingsutrymme i kommunikation och handling*. [Licentiat-uppsats, Göteborgs Universitet]. Institutionen för

pedagogik, kommunikation och lärande.
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/60213/gupea_2077_60213_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rydén, S. (2020). *Pedagogers syn på barns inflytande i fritidshemmet: en barnkulturell studie*. [Magisterexamen, Stockholms universitet]. Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1436744/FULLTEXT01.pdf>

SFS 2010:800. *Skollag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/#K4

Skolverket. (2023). *Elever och personal i fritidshem: Läsåret 2022/23 [Elektronisk resurs]*. Skolverket.

Skolverket. (2022). *Läroplan för grundskola samt för förskoleklassen och fritidshemmet*. Skolverket.
<https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2022/laroplan-for-grundskolan-forskoleklassen-och-fritidshemmet---lgr22>

Sheridan, S. (2001). *Pedagogical quality in preschool: an issue of perspectives*. [Doktorsavhandling, University of Gothenburg]. Göteborgs universitetsbibliotek.
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/10307/gupea_2077_10307_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sommer, D., Pramling Samuelsson, I., & Hundeide, K. (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. Liber

UNICEF Sverige. 29 januari 2024. *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet.
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Bilagor

Bilaga 1

	Höskolan Kristianstad	Insamling av data/empiri 1 (3) <small>2024-01-30</small> Versionsnr: 1/ 2024
---	----------------------------------	---

Fakulteten för lärarutbildning
 Höskolan Kristianstad
 291 88 Kristianstad
 044-250 30 00
www.hkr.se

Information om datainsamling och förfrågan

om ditt samtycke att delta i projektet:

Barns inflytande under mellanmålet

Bakgrund och syfte

Vi är två studenter som läser vår sista termin till *grundlärare i fritidshem* vid Höskolan Kristianstad. Studien genomförs som del av vårt självständiga arbete (examensarbete) och kommer att publiceras i en skriftlig rapport. Studiens syfte är att undersöka barns inflytande under mellanmålet.

Tillvägagångssätt och vad innebär det att delta

Under perioden 19/2 - 29/2 vid sju tillfällen, kommer Johannes Tillgren-Ström och Robert Nilsson Ahlberg ut till er skolas fritidshem för att observera mellanmålet. Vi är särskilt intresserade av barnens inflytande under mellanmålet.

Information om studiens resultat

Insamlat material kommer endast att användas till denna undersökning. Materialet förvaras så att ingen obehörig har tillgång till det. Studien säkerställer även avidentifiering av skola och fritidshem.

Examensarbetet publiceras i [DiVA](#) (Digitala vetenskapliga arkivet). Efter att examensarbetet har godkänts raderas insamlade uppgifter. Personuppgifter hanteras av Höskolan Kristianstad i enlighet med dataskyddsförordningen GDPR. Om lärare eller elever väljer att avbryta deltagandet kommer uppgifterna att raderas och inte ingå i studien.

Höskolan Kristianstad | 291 88 Kristianstad | 044 250 30 00 | www.hkr.se

 Högskolan Kristianstad	Förfrågan om Samtycke 2 (3) 2024-01-30 Versionsnr: 1/ 2024
---	---

Frivillighet och förfrågan om samtycke

Allt deltagande är *frivilligt*. I slutet på detta brev finner du skriftligt underlag för samtycke. Även om du ger ditt samtycke till att delta i projektet har du alltid rätt att avbryta ditt deltagande utan att behöva ange varför.

Ansvariga för studiens utförande

Högskolan Kristianstad är ytterst ansvarig för studiens utförande. Ansvarig lärare och handledare för projektet är Kristina Westlund.

Har du några frågor är det bäst att du vänder dig till oss som arbetar med studien, Johannes Tillgren-Ström och Robert Nilsson Ahlberg. Du finner våra kontaktuppgifter nedan.

Vi önskar besked om ditt samtycke senast fredag 16/2.

Du är välkommen med frågor eller andra funderingar via e-postadresser som anges nedan.

Kontaktuppgifter Student
Johannes Tillgren-Ström
johannes.tillgrenstrom@stud.hkr.se

Kontaktuppgifter Student:
Robert Nilsson Ahlberg
robert.nilsson_ahlberg@stud.hkr.se

Kontaktuppgift handledare:
Kristina Westlund
kristina.westlund@hkr.se

Fakulteten för lärarutbildning
Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-250 30 00
www.hkr.se

	Högskolan Kristianstad	s (3)
---	---------------------------	-------

Samtycke till deltagande i studien
Barns inflytande under mellanmålet

JA, jag har läst informationen och samtycker till att delta i studien

Skola.....

Datum

.....
Deltagarens Namnteckning

.....
Namnförtydligande

Bilaga 2

	Högskolan Kristianstad	Insamling av data/empiri 1 (3) 2024-01-30 Versionsnr: 1/ 2024
---	---------------------------	---

Fakulteten för lärarutbildning
Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-250 30 00
www.hkr.se

Information om datainsamling och förfrågan om samtycke till ditt barns deltagande i studentarbete vid fritidshem

Barns inflytande under mellanmålet

Bakgrund och syfte

Vi är två studenter som läser vår sista termin till *grundlärare i fritidshem* vid Högskolan Kristianstad. Studien genomförs som del av vårt självständiga arbete (examensarbete) och kommer att publiceras i en skriftlig rapport. Studiens syfte är att undersöka barns inflytande under mellanmålet, då vi anser att det är ett viktigt område att undersöka.

Tillvägagångssätt och vad innebär det att delta

Vid sju tillfällen under perioden 19/2 - 29/2 kommer Johannes Tillgren-Ström och Robert Nilsson Ahlberg ut till ert barns fritidshem för att observera och vara med på mellanmålet. Besöket inleds med att vi kort presenterar oss för barnen och vad vi vill undersöka.

Vi kommer genomföra deltagande observationer, vilket innebär att vi är med i det vardagliga samtalet. Observationen och samtalen kommer att ligga till grund för att synliggöra elevers inflytande under mellanmålet. Vi kommer även föra anteckningar kring det som vi finner intressant för studiens syfte. Vi kommer bara att ställa frågor som handlar om barnens vistelse i fritidshemmet. Om det finns frågor som barnen inte vill svara på, respekteras detta.

De uppgifter ert barn lämnar till oss under vår observation och samtal behandlas *konfidentiellt*. Det betyder att de förvaras på ett säkert sätt och endast delas med

Högskolan Kristianstad | 291 88 Kristianstad | 044 250 30 00 | www.hkr.se

ansvariga för projektet. Insamlat material kommer endast att användas till denna undersökning.

Information om studiens resultat

Insamlat material kommer endast att användas till denna undersökning. Materialet förvaras så att ingen obehörig har tillgång till det. Studien säkerställer även avidentifiering av skola och fritidshem.

Examensarbetet publiceras i DiVA (Digitala vetenskapliga arkivet) Efter att examensarbetet har godkänts raderas insamlade uppgifter. Personuppgifter hanteras av Högskolan Kristianstad i enlighet med dataskyddsförordningen GDPR. Om lärare eller elever väljer att avbryta deltagandet kommer uppgifterna att raderas och inte ingå i studien.

Frivillighet och förfrågan om samtycke

Allt deltagande är *frivilligt*. I slutet på detta brev finner ni förfrågan och skriftligt underlag för samtycke. Även om ni väljer att låta ditt barn delta i studien kan han/hon *ställa sig* att inte delta. Ditt barn har alltid rätt att avbryta sitt deltagande, när som helst under studien, utan att behöva berätta varför.

Vi önskar besked om ert samtycke senast **fredag 16/2**. Ni är välkomna med frågor eller andra funderingar via e-postadresser som anges nedan.

Ansvariga för studiens utförande

Högskolan Kristianstad är ytterst ansvarig för studiens utförande. Ansvarig lärare och handledare för projektet är Kristina Westlund.

Har ni några frågor är det bäst att du vänder dig till oss som arbetar med studien, Johannes Tillgren-Ström och Robert Nilsson Ahlberg. Du finner våra kontaktuppgifter nedan.

Kontaktuppgifter Student:
Johannes Tillgren-Ström
johannes.tillgrenstrom@hkr.se

Kontaktuppgifter Student:
Robert Nilsson Ahlberg
robert.nilsson_ahlberg@hkr.se

Kontaktuppgift handledare:
Kristina Westlund
kristina.westlund@hkr.se

	Högskolan Kristianstad	Förfrågan om Samtycke 3 (3) <small>2024-01-30</small> <u>Versionnr:</u> 1/ 2024
---	-----------------------------------	---

Fakulteten för lärarutbildning
 Högskolan Kristianstad
 291 88 Kristianstad
 044-250 30 00
 www.hkr.se

Samtycke till vårt barns deltagande i studien

Barns inflytande under mellanmålet

JÄ, jag/vi har läst informationen och samtycker till att mitt/vårt barn deltar i studien

Barnets namn

Skola

Vårdnadshavares underskrift (vid gemensam vårdnad krävs bådas underskrift)

Datum

.....
 Vårdnadshavares Namnteckning

.....
 Vårdnadshavares Namnteckning

.....
 Namnförtydligande

.....
 Namnförtydligande

Högskolan Kristianstad | 291 88 Kristianstad | 044 250 30 00 | www.hkr.se